

मूल्य ₹ १५/-

हस्ता दानिया (मराठी)

अंक ११ • वर्ष १४ वे • पृष्ठे ५२ • नोव्हेंबर - २०१७

हसती दुनिया (मश्टी)

बालकांच्या बौद्धिक आणि आध्यात्मिक विकासाची आगली वेगळी भेट

अंक ११ • वर्ष १४ वे • पृष्ठे ५२ • नोव्हेंबर २०१७

संपादक
राजेन्द्र थोरात

सहसंपादक
सुरेश तिलोटकर

सजावट व चित्रे
उदय सत्यवान पांगे राजनंदन पिंपळकर

संत निरंकारी मंडळ (चेंबूर) करिता मुद्रक व प्रकाशक
श्री. चंद्रकांत अनंत जाधव यांनी ही हसती दुनिया पत्रिका
एम.पी.प्रिंटर्स, बी-२२०, फेस-II, नोएडा-
२०१३०५, जिल्हा-गौतम बुद्ध नगर (उत्तर प्रदेश)
येथे छापून संत निरंकारी भवन, ५० मोरबाग रोड,
दादर (पूर्व), मुंबई - ४०० ०१४. येथे प्रकाशित केली.

कार्यालयाचा पत्ता

५०, मोरबाग रोड, संत निरंकारी सत्संग भवन,
दादर, मुंबई - ४०० ०१४

ई-मेल

marathiastiduniya@gmail.com

Website : www.nirankari.org

वर्गणी	१ वर्ष	५ वर्षे
भारत/ नेपाळ	रु. १५०/-	रु. ७००/-
यु.के.	£ 15	£ 80
युरोप	€ 20	€ 100
अमेरिका	\$ 25	\$ 120
कनाडा/ ऑस्ट्रेलिया	\$ 30	\$ 140

मासिक पत्रिकेविषयी चौकशीसाठी हेल्प लाईन : ०२२-२४१० ५७४९

कथा

- वेळ आणि धैर्य ०५
- रावणाची महत्वाकांक्षा ०६
- निष्काम सेवा ०८
- स्वर्ग आणि नरक १४
- तेनालीराम ४४
- रागाचे मूळ ठिकाण ४८

स्तंभ

- दोन शब्द ०४
- शब्दकोडे १०
- दादाला विचारु या ११
- विचारपुष्प १२
- आरोग्याचा मंत्र २४
- वाढदिवसाच्या शुभेच्छा २६
- वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे २८
- दिव्यवाणी ३०
- हसा मुलांनो हसा ३२
- सामान्य ज्ञान ४६
- चित्र काढा आणि रंग भरा ५०

विशेष व प्रेरक प्रसंग

- व्यक्तिविशेष ०७
- शौर्यगाथा १५
- तेजस्विनी -६७ २०
- आपले जिल्हे २२
- पुस्तक समीक्षा.... २३
- जगातील काही ३१
- समर्थ दर्शन -३७ ३४
- कलांमंची भाषणे ४२
- पक्षी जगत ४७

चित्रकथा

- आजोबा १६
- किट्टी ३६

कविता

- बाल दिन २९
- जपा कळ्यांना ममतेने ३५

यशाचं खरं रहस्य

मधू कोळी आपल्या मुलाला घेऊन मासे पकडण्यासाठी गेला . उन्हाळ्यामुळे पाणी खूपच कमी होते. त्यामुळे भरपूर मासे मिळण्याची शक्यता कमी होती. खेकडे मात्र भरपूर होते. लगेच दोघेही कामाला लागले. मधूने मुलाला सांगितलं, आपण बरोबर आणलेला वेताच्या काड्यांचा डेरा आणि फडके तयार ठेव. मधूने कौशल्यानं एक खेकडा पकडला आणि डेऱ्यात टाकला. खेकडा बाहेर पडू नये म्हणून फडके डेऱ्याच्या तोंडावर बांधले. मग दुसरा खेकडा पकडला. डेऱ्यात टाकला. मात्र डेऱ्याचे तोंड उघडेच ठेवले, मग तिसरा, चौथा..... असे पुष्कळ खेकडे डेऱ्यात जमा झाले. मुलगा बारकाईनं पाहत होता. तो म्हणाला, बाबा तुम्ही डेऱ्याचं तोंड फडक्यानं बांधत का नाही ? खेकडे बाहेर उड्या मारतील ना! मधू म्हणाला, नाही बेटा, यातला एकही खेकडा बाहेर पडणार नाही. पहिला खेकडा पकडून डेऱ्यात टाकला तेव्हा डेऱ्याच्या तोंडावर फडके बांधणे आवश्यक होते, कारण त्या खेकड्याने वर येण्याचा प्रयत्न केलाच तर त्याचे पाय खाली ओढणारं कोणीच नव्हतं! पण नंतरचे खेकडे टाकल्यावर वर येण्यासाठी धडपडणाऱ्या कोणत्याही खेकड्याचे पाय खाली ओढायला अन्य खेकडे तयारच होते! ते आपला स्वभावधर्म सोडणार नाहीत. मग कशाला फडके बांधायला हवे ? या जगामध्ये इतरांना नाउमेद करणारे अनेक जण भेटतात. प्रोत्साहन देणारे मात्र कमी असतात. याबद्दलची एक गोष्ट तुला सांगतो.

एक सात-आठ वर्षांचा मुलगा आपल्या मोठ्या भावासह शेतात गेला होता. शेतात विहीर होती. मोठा भाऊ पाणी पिण्यासाठी विहिरीच्या भिंतीला लावलेल्या पायरीवर उतरला आणि पाय घसरून विहिरीत पडला. लहान भावाने दोर बांधलेली बादली विहिरीत टाकली आणि जिवाच्या आकांताने तो दोर ओढू लागला. बादलीला धरून मोठा भाऊ बाहेर आला. हा हा म्हणता ही वार्ता सर्वत्र पसरली. लोक आश्चर्य व्यक्त करत म्हणू लागले, हे कसं शक्य आहे ? त्या लोकांमध्ये एक संत-महात्मादेखील होता, तो म्हणाला, “एका लहान मुलाने मोठ्या भावाला दोराने खेचून बाहेर काढले याचं खरं रहस्य हेच आहे, की ज्यावेळी त्या मुलाने हा निर्णय घेतला, त्यावेळी त्याला तिथं सांगायला कुणी नव्हतं, की हे तुला जमणार नाही. जर कुणी असं सांगितलं असतं तर मुलगा नाऊमेद झाला असता. पण ज्यावेळी त्याने भावाला बाहेर काढायचा निर्णय घेतला तेव्हा त्याने आपली शंभर टक्के शक्ती पणाला लावली.”

मित्रांनो, कुणाच्याही टीकेकडे लक्ष न देता आपली शंभर टक्के शक्ती पणाला लावा. हेच खरं यशाचं रहस्य आहे.

- राजेंद्र थोरात.

वेळ आणि धैर्य

सिकंदर सतरा-अठरा वर्षांचा होता त्यावेळची ही गोष्ट आहे. सिकंदरला बालपणापासूनच जगज्जेता सम्राट व्हायचं होतं. त्यामुळे त्याने राज्यकारभारात भाग घ्यायला सुरुवात केली. अनेकदा त्याला त्यात अपयशही येत होते. प्रत्येक गोष्ट मनासारखी होत नव्हती. आता काय करावे या चिंतेत असताना वजीराने त्याला थोर तत्त्वज्ञ अ‍ॅरिस्टॉटल यांच्याकडे नेले. अ‍ॅरिस्टॉटलने त्याला विचारले, “तुला नक्की काय मिळवायचे आहे?” त्यावर सिकंदर म्हणाला, “मला सर्व देश जिंकायचे आहेत. जगावर राज्य करायचं आहे. धन-संपत्तीने समृद्ध व्हायचं आहे. पण काय करणार? कधी यश येतं तर कधी अपयश येतं. साधारण राजांकडून पराभूत व्हावं लागतं. अशावेळी वाटतं, की आपलं स्वप्न अपूर्ण राहणार.”

सिकंदराचं संपूर्ण बोलणं ऐकून घेतल्यावर अ‍ॅरिस्टॉटल म्हणाले, “मी तुला दोन अनमोल वस्तू देतो. त्या कायमस्वरूपी सांभाळून ठेव.” त्यांनी दोन पाकिटे सिकंदराला देत म्हटले, “ज्यावेळी तुला मदतीची गरज वाटेल तेव्हा ही पाकिट उघड.” सिकंदर पाकिटं घेऊन आनंदाने परतला.

त्या पाकिटात गुरुदेव अ‍ॅरिस्टॉटल यांनी

कोणता मंत्र दिला असेल याची त्याला उत्सुकता लागली. त्याला झोपही लागेना. शेवटी न राहवून त्याने एक पाकीट उघडले. त्यात लिहिले होते.

वेळ आणि दुसऱ्या पाकिटात होते **धैर्य**. ते पाहून तो अधिकच बुचकळ्यात पडला. सकाळी वयोवृद्ध वजिराला त्याने ती पाकिटं दाखवत विचारले, “या शब्दांतून गुरुदेवांना काय सांगायचं आहे?”

वजीर अनुभवी आणि हुशार होता. तो म्हणाला, “युवराज तुम्हाला जी गोष्ट प्राप्त करायची आहे, त्यासाठी तुम्ही भरपूर वेळ दिला पाहिजे. कुठल्या स्वारीवर जायचं असेल, तर पूर्वतयारी करण्यासाठी वेळ द्या आणि आक्रमणाची अचूक वेळ साधा असे यात सूचित केले आहे. दुसरी गोष्ट, एवढं करूनही जर कधी अपयश आलंच तर अपयशाने खचून जाऊ नका. धैर्य म्हणजे धीर धरा. त्यावर विचार करा आणि कमकुवत बाजू शोधून त्याची पुन्हा तयारी करण्यासाठी आवश्यक तो वेळ द्या हेच गुरुदेवांना सुचवायचे आहे.”

वेळ आणि धैर्य या गोष्टींचा अर्थ समजल्याने पुढच्या सर्व मोहिमा त्याने फत्ते केल्या. त्याच्या विजयाचं गमक या दोन शब्दात दडलेलं आहे.

रावणाची महत्वाकांक्षा

रावणाने आपल्या दोन्ही भावांसह खडतर तपश्चर्या करुन ब्रह्मदेवांकडून वरदान मिळवलं, की नाग, यक्ष, गंधर्व, देव, दानव यांच्याकडून मरण येऊ नये. ब्रह्मदेवांनी तथास्तु म्हणत त्याला आणखी एक वर दिला, की तू केव्हाही कोणतंही रुप धारण करू शकशील.

पितामह ब्रह्मदेवांनी त्यानंतर बिभीषणाला वरदान मागण्यास सांगितले. धर्मात्मा बिभीषण हात जोडत म्हणाला, “माझ्याकडून सदैव धर्माचे पालन व्हावे,” त्यावर ब्रह्मदेव प्रसन्न होत म्हणाले, “वत्सा, तू ज्या इच्छा करशील, त्या सर्व पूर्ण होतील. राक्षसकुळात जन्म घेऊनही तू देवगुणांनी संपन्न आहेस. मी तुला अमरत्व प्रदान करत आहे.”

शेवटी ब्रह्मदेव कुंभकर्णाकडे वळले आणि त्याला वर देऊ लागले. तेव्हा सर्व देवांनी विरोध करत म्हटले, “प्रभू, कुंभकर्णाला कोणताही वर देऊ नका. ह्या दुर्बुद्धी निशाचराने समस्त मानवमात्राचे जीणे नकोसे करुन टाकले आहे. याने अनेक ऋषी-मुनी, निष्पाप माणसे खाऊन टाकली आहेत. त्याला आणखी वर दिला तर हा काय करील याचा नेम नाही.”

ब्रह्मदेवांनी मग सरस्वतीचं चिंतन केलं. सरस्वती प्रकट होताच ते म्हणाले, “देवी, तू कुंभकर्णाच्या जिभेवर विराजमान होआणि देवांना अनुकूल असा वर त्याच्या वाणीच्या रुपान प्रकट कर.” कुंभकर्णाला ब्रह्मदेवांनी वरदान मागायला सांगितले.

कुंभकर्ण म्हणाला, “देवाधिदेवा, मी अनेक वर्षेपर्यंत झोपून राहावं हीच माझी इच्छा आहे.”

ब्रह्मदेवांनी तथास्तु म्हटले आणि ते अंतर्धान

पावले. कुंभकर्ण भानावर येत म्हणाला, अरेरे, आपण असा काय वर मागून घेतला ?

देवादिकांना मात्र आनंद झाला. कुंभकर्ण जेवढा जास्त झोपून राहील तेवढी शांतता राहील. लोक निर्भयपणे वावरतील.

रावणादी बंधूंना ब्रह्मदेवांकडून वर प्राप्त झाला आहे, हे पाहिल्यावर श्रीविष्णूच्या भीतीने पाताळात लपून राहिलेला सुमाली राक्षस आता निर्भय झाला. मारीच, प्रदस्त, विरुपाक्ष व महोदर हे राक्षसांचे चार मंत्रीदेखील पाताळातून बाहेर आले. सुमालीने रावणाचे अभिनंदन करत म्हटले. “विष्णूचे भय आता दूर झाले. लंकानगरी ही खरं तर राक्षसांची नगरी आहे. पण देवांनी ती बळकावली आहे. रावणा, तू जर साम, दाम, दंड, भेद या नीतीने कुबेराकडून बलपूर्वक लंकेची प्राप्ती करुन घेतली, तर तूच लंकेचा स्वामी होशील.” त्यावर रावण सुमालीला म्हणाला, “कुबेर तर माझा मोठा भाऊ आहे. त्याच्याविषयी तुम्ही असे का बरं सांगता ?”

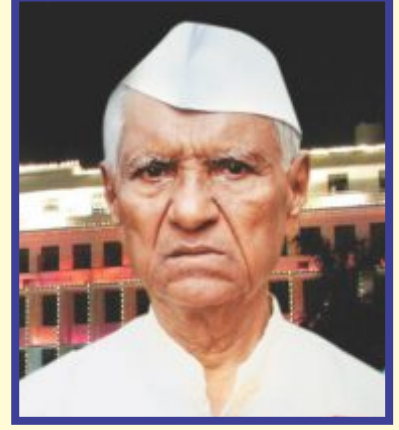
त्यावर प्रहस्त राक्षस रावणाला समजावत म्हणाला, “हे निशाचर रावणा, दिती आणि अदिती या दोन सख्ख्या बहिणी होत्या. दितीने दैत्यांना जन्म दिला तर अदितीने देवांना. देव आणि दैत्य दोघेही महर्षी कश्यपाचे औरस पुत्र आहेत. असे असताना श्रीविष्णूने युद्धात दैत्यांना मारुन त्रैलोक्याचं राज्य देवांना दिलं म्हणजे आपल्यावर अन्यायच केला आहे, नाही का ?”

या बोलण्याचा पूर्ण परिणाम रावणावर झाला. लंकापुरी जिंकून घेण्याची महत्वाकांक्षा त्याच्या मनात जागृत होऊ लागली.

○ क्रमशः

धोंडिरामबापू माळी

स्वातंत्र्यसैनिक ही उपाधि मिरवणारे पेन्शनधारक स्वातंत्र्यसैनिक शेकड्याने आहेत. परंतु लढ्यांमध्ये सतत क्रियाशील राहून इंग्रज सरकारला सळो की पळो करून सोडणारे क्रांतीवीर मोजकेच होते, त्यामध्ये **धोंडिरामबापू माळी** यांचा समावेश होतो. नागनाथअण्णा नायकवडी, जीडीबापू लाड, वसंतदादा पाटील यांच्यासमवेत स्वातंत्र्यलढ्यात सहभागी होऊन त्यांनी अनेकदा महत्त्वाची जबाबदारी पार पाडली. सांगलीनजिकच्या कुपवाड येथे एका गरीब कुटुंबात ३० नोव्हेंबर १९१८ रोजी त्यांचा जन्म झाला. गरिबीवर मात करत त्यांनी प्रारंभीचे शिक्षण घेतले. स्वातंत्र्यचळवळीची माहिती देणारी वृत्तपत्रे वाचण्याची त्यांना आवड होती आणि त्यातूनच ते स्वातंत्र्यचळवळीकडे ओढले गेले. वयाच्या सोळाव्या वर्षी त्यांनी ब्रिटीश राजवटीविरुद्ध स्वातंत्र्य चळवळीत भाग घेतला. १९४१ मध्ये म. गांधीजींच्या आवाहनाला प्रतिसाद देऊन मिरज तालुक्यातील कळंबी येथे सत्याग्रह केला, त्याबद्दल त्यांना तीन महिने कारावासाची शिक्षा झाली, ती त्यांनी येरवडा कारागृहात भोगली. १९४२ च्या चले जाव चळवळीत त्यांचा सहभाग होता. या काळात त्यांनी दोन वर्षे भूमिगत राहून कार्य केले. अनेक क्रांतिकार्यात अग्रेसर राहिले. दोन रेल्वेगाड्या उडवल्या. सहा रेल्वेस्टेशन पेटविली. सात ठिकाणी तारा तोडल्या. गोव्यातून शस्त्रसाठा आणला. पोस्ट कार्यालय लुटले आणि रेल्वे पूल उडविला. धुळे खजिन्याची लूट ही स्वातंत्र्यचळवळीतील एक रोमहर्षक घटना म्हणून ओळखली जाते. साडेपाच लाखांचा धुळे खजिना लुटण्यामध्ये त्यांचा सहभाग होता, त्याबद्दल ब्रिटीश सरकारने त्यांना पकडण्यासाठी तीन हजाराचे बक्षीस जाहीर केले होते. याच प्रकरणात त्यांना सात वर्षे कारावासाची शिक्षा झाली, पुढे १९४६ मध्ये त्यांची सुटका झाली. देशाला स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर ते राजकारण आणि समाजकारणातही सक्रिय राहिले. वसंतदादा पाटील यांचे अनुयायी म्हणून ते अखेरपर्यंत काँग्रेसच्या विचारांचे निष्ठावंत राहिले. सांगली पालिकेत नगरसेवक, कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे सभापती, बाजार समितीचे सदस्य म्हणून त्यांनी काम केले. स्वराज्याच्या लढाईत अग्रेसर असलेल्या धोंडिरामबापूंचे सुराज्याचे स्वप्न होते आणि त्याचसाठी साक्षरता प्रसार आणि दारुबंदी प्रचार मोहिमेत त्यांनी सहभाग घेतला.

□□□

कथा : नितीन ल. घुरूप (माणगाव- रायगड)

निष्काम सेवा

निष्काम सेवा हे एकप्रकारचे दानच आहे. आपल्याजवळील असलेल्या वस्तूंचा स्वतःचा अधिकार त्यागून इतरांचा अधिकार स्थापित करणे अर्थात सेवा! जेव्हा मनात सेवाभाव जागृत होतो तेव्हा मनातील अहंकार समूळ नाश होतो तेव्हाच ती निष्काम सेवा गणली जाते.

महाभारतातील एक उदाहरण आहे. एकदा कृष्ण आणि अर्जुन एका गावाच्या दिशेने चालत निघाले होते. अर्जुन वृष्णाला सारखा खोचकपणे विचारत होता, कर्णालाच का सगळे सर्वश्रेष्ठ दानी म्हणून संबोधतात? आणि मला का नाही? लगेच श्रीकृष्णाने समोरच्या दोन टेकड्यांचे रुपांतर सोन्याच्या टेकड्यांमध्ये

हसती दुनिया, नोव्हेंबर २०१७

केले आणि अर्जुनाला सांगितले, “हे सगळे सोने गावकऱ्यांमध्ये वाटून टाक. अट एकच, एकूण एक सोने तू दान केले पाहिजेस.”

लगेच अर्जुन जवळच्या गावात गेला आणि तिथे त्याने जाहीर केले, की मी प्रत्येक गावकऱ्याला सोने दान करणार आहे. त्यासाठी प्रत्येकाने टेकडीपाशी यावे. लोक अर्जुनाच्या मागे टेकडीच्या दिशेने चालत होते. पुढे अर्जुन छाती काढून चालत होता तर गावकरी मागून जयजयकार करत होते. दोन दिवस, दोन रात्री काम चालू होते. अर्जुन खोदत होता आणि सोने काढून देत होता. पण टेकडी थोडीदेखील संपली नव्हती. लोक सोने घेऊन घरी जायचे आणि परत येऊन रांगेत उभे राहायचे. आता अर्जुन अगदी दमून गेला होता. पण त्याचा अहंकार त्याला माघार घेऊ देत नव्हता. शेवटी त्याने कृष्णाला सांगितले, की बास्स.... आता यापुढे मी काम करू शकत नाही.

मग कृष्णाने कर्णाला बोलावले आणि सांगितले, की या दोन सोन्याच्या टेकड्या आहेत त्या तू लोकांना दान करून टाकायच्या. लगेच कर्णाने पंचक्रोशीतील गावकऱ्यांना बोलावले आणि सांगितले, की या दोन सोन्याच्या टेकड्या तुमच्या आहेत. एवढे सांगून कर्ण तिथून निघून गेला. लोक सोने वाहून नेऊ लागले. अर्जुन चकीत होऊन पाहात बसला. हा विचार आपल्या मनात का आला नाही? या प्रश्नाने तो अस्वस्थ झाला. कृष्ण मिशिकलपणे हसला आणि म्हणाला, “अनावधनाने का होईना तू सोन्याकडे आकर्षित झालास. तू गर्वाने प्रत्येक गावकऱ्याला सोने वाटू लागलास. जणू

काही आपण उपकार करतो आहोत अशा थाटात तू दान करत होतास. कर्णाच्या मनात असले काहीही नव्हते. त्याने दान केले आणि निघूनही गेला. आपलं कुणी कौतुक करतंय, गुणगान गातंय हे पाहण्यासाठी थांबला नाही.”

अर्थात, मित्रांनो सेवा किंवा मदत करताना कुणीतरी कौतुक करावं, शुभेच्छा द्याव्यात किंवा सेवेच्या बदल्यात काहीतरी मिळावं याप्रकारचा भाव न येता निःस्वार्थ व निरपेक्ष भावनेने केलेली सेवा ईश्वराला आवडते.

□□□

सेवा निष्काम भावनेने करा.

केवळ बोलण्याने काही साध्य होत नाही. कर्म करणाऱ्याचेच नाव उच्च होते. साधसंगतची सेवा सर्वोत्तम कर्म आहे आणि निराकाराचे स्मरण (जाणीव) हाच सर्वश्रेष्ठ धर्म आहे. गुरसिखाचे काम सेवा करणे आहे. सेवा करताना लक्षात ठेवावे, की तीच सेवा फलदायी होते जी निष्काम भावनेने केली जाते.

सेवा तीन प्रकारची असते. तनाची सेवा शारीरिक श्रम आहे, मनाची सेवा सर्वांचा चांगला विचार करणे (भलं करणे) आणि धनाची सेवा याचा अर्थ अहंकाररहित दान आहे. यामध्ये कोणतीही आकांक्षा नसावी. जो सद्गुरु वचन मानून सेवा करतो त्याला सर्व सुखे मिळतात.

- ममतामयी निरंकारी राजमाताजी

१६०

○ विकास अरोडा (रेवाडी-हरियाणा)

१		२		३		४
५			६		७	
		८			९	
	१०		११			
१२		१३				
				१४		१५
१६						

आडवे शब्द

१. भारताचे माजी पंतप्रधान हे १९५२ ते १९५६ पर्यंत मुंबई राज्याचे मुख्यमंत्री होते.
५. वेस्ट इंडिजचा एक प्रसिद्ध फलंदाज (आडनाव)
६. स्वामी विवेकानंदाचे पहिले भाषण ११ सप्टेंबर, १९८३ रोजी या शहरात झाले.
८. राजा उत्तानपाद व सुनीती यांच्या या पुत्राला बालवयातच अढळपद प्राप्त झाले.
९. अडला हरी गाढवाचे धरी (म्हण)
११. या देशाची राजधानी काठमांडू आहे
१२. दक्षिणगंगा असे कोणत्या नदीला म्हणतात ?
१४. कपडे धुणारा, धोबी
१६. पाच लाखाच्या दुप्पट

उभे शब्द

१. पंडित जवाहरलाल नेहरू यांच्या वडिलांचे नाव नेहरू होते.
२. संत निरंकारी मिशन दान करण्यातही आघाडीवर आहे.
३. दादासाहेब फाळके पारितोषिक विजेती पहिली अभिनेत्री : राणी
४. मुसलमान बांधवांचा सण
६. शिवरायांचे जन्मस्थळ
७. वाचनालयाची चळवळ देशमुख यांनी सुरु केली.
१०. दरवर्षी नोव्हेंबरला बालदिन साजरा करतात.
१२. शिखांचे दहावे आणि शेवटचे गुरु : गुरु सिंह
१३. थोर समाजसेवक बाबा आमटे हे आधी पेशाने होते.
१५. एक हजार किलोग्रॅम बरोबर एक

हसती दुनिया, नोव्हेंबर २०१७

उत्तरे इतरत्र

प्रश्न : ‘परमात्म्याची ओळख असलेल्या संत-महापुरुषाला प्राप्त करण्यासारखं काहीही उरत नाही’ असं म्हटलं जातं; मग ते निवृत्त जीवन जगण्याऐवजी अधिक सक्रिय झालेले का दिसतात ?

उत्तर : जसं म्हटलय - जगाच्या कल्याणा संतांच्या विभूति । देह कष्टविती परोपकारे ।।

या उक्तीप्रमाणे संत-महापुरुष परोपकारासाठीच अधिक सक्रिय होतात. त्यात त्यांचा कुठलाही स्वार्थ नसतो. ‘बुडते हे जन न देखवे डोळा । म्हणोनि कळवळा येत असे ।’ त्यांना अज्ञातींची दुर्दशा, दुर्गती पाहवत नाही. म्हणून ते स्वतः जसे या त्रिविध तापातून मुक्त झाले, तसे सर्व जीव मुक्त व्हावेत, सुखी व्हावेत यासाठी दुःख-कष्ट झेलत असतात.

स्वामी विवेकानंदांनी म्हटलय, जगाचं सर्वाधिक नुकसान दुर्जनांमुळे होत नसतं, तर ते सज्जनांच्या गप्प राहण्याने होतं. यासाठी संत-सज्जन निवृत्तीत न राहता प्रवृत्तीत जगतात; पण मनाने मात्र ते निवृत्तच असतात.

प्रश्न : मोक्ष-मुक्तीसाठी कोणती गोष्ट महत्त्वाची असते ?

उत्तर : मोक्ष-मुक्ती ही केवळ गुरुकृपेने प्राप्त होणारी गोष्ट आहे. म्हणून गुरुची कृपा लाभणं फार गरजेचं आहे. ब्रह्मज्ञान प्राप्त करून गुरुवचनाचे पालन करूनच ही कृपा प्राप्त करता येते, यात कुठलंच दुमत नाही; परंतु याबरोबरच मन गुरुचरणी समर्पित करणे आवश्यक आहे. कारण मन हेच साधक आहे आणि बाधकही आहे. इंद्रियांचा धर्म आहे, उपभोग घेणे; पण इंद्रिये ही सर्वस्वी मनाच्या ताब्यात असतात. मनाला उपभोग घेण्यात स्वारस्य नसेल तर इंद्रिये काहीही करू शकत नाहीत; पण जर हेच मन इंद्रियांच्या अधीन असेल तर ते भक्तीकडे न वळता भोग भोगण्याकडे वळते. मग मोक्ष-मुक्ती मिळणे कठीणच होऊन बसते, त्यासाठी मनाला गुरुचरणी समर्पित करावे. याचाच अर्थ सेवा-सत्संग-स्मरणाशी जोडावे. त्याचीच मनाला गोडी लावावी. जेणेकरून ते मोक्ष-मुक्तीस सहाय्यक ठरते.

प्रश्न : नियमित सत्संग करणाऱ्या एखाद्या सज्जनाला सुख समाधान का मिळत नाही ?

उत्तर : सत्संग करणे याचा अर्थ सत्संगामध्ये येऊन पुतळ्याप्रमाणे बसून राहणे नव्हे. संत-महापुरुषांचे विचार मनःपूर्वक श्रवण करायचे आणि घरी जाऊन त्यांचे एकचित्ताने चिंतन करत आपल्या जीवनामध्ये ते धारण करण्याचा प्रयास करावा. नित्यनेम असे केल्यानंतर आपल्यामध्ये असणाऱ्या त्रुटी समाप्त होऊन सुखाचा मार्ग मोकळा होतो. मग आपसुकच जीवन सुंदर बनते.

सद्गुरु वचनामृत

गुरुमत शोधू नये

भूपेंद्र बेकलजींनी म्हटलय -

घर अपने फूक देते है, गैरो के जान कर।
लेते है अपने आप से ही, इंतकाम लोग।

दुसऱ्याचं घर समजून ते पेटवणारे लोक
वास्तविक पाहता स्वतःच घर उद्ध्वस्त करत
असतात. एकप्रकारे स्वतःवरच सूड उगवतात.
यासाठीच संत-महापुरुष समजावतात, की
भक्त कधीही इकडच्या-तिकडच्या ऐकीव

गोष्टींवर विश्वास ठेवत नाही. तो कुणाच्याही
बोलण्याने प्रभावित होत नाही. तो नेहमी
गुरुमतावरच ठाम असतो. कुठल्याही प्रकारे
आपला विश्वास दोलायमान होऊ देत नाही.
जसं, ते एक उदाहरण आपण अनेकदा ऐकलं
असेल.

एकदा एका गाढवाला घेऊन पिता-पुत्र जात
असतात. पिता आपल्या पुत्राला गाढवावर

बसवून गाढवाच्या गळ्यातली दोरी हातात पकडून चालत असतो. त्यावेळी एकजण त्या मुलाकडे पाहून म्हणतो, “काय हा मुलगा आहे, पित्याच्या वयाची थोडी देखील कदर नाही. स्वतः मात्र ऐटीत बसलाय आणि बापाला पायी चालवतोय!” हे ऐकून मुलगा खाली उतरतो. पिता गाढवावर बसतो. पुढे गेल्यावर कुणीतरी म्हणतं, “काय निर्दयी बाप आहे, स्वतः गाढवावर बसला आणि बिचाऱ्या निष्पाप लेकराला पायी चालवतोय.” हे ऐकल्यावर मात्र ते दोघे गाढवावर बसतात. थोडा वेळ पुढे जात नाही तोच पुन्हा कुणीतरी म्हणतं, “काय निर्दयी लोक आहेत! बिचाऱ्या मुक्या जनावराची जरा सुध्दा दया वाटत नाही.” आता मात्र ते दोघं खाली उतरून पायी चालू लागतात. ते पाहून एकजण म्हणतो, “काय मूर्ख लोक आहेत हे! स्वतःचं जनावर असूनही पायी चालताहेत.”

तात्पर्य : लोक पायीही चालू देत नाही आणि गाढवावरही बसू देत नाहीत. त्यामुळे लोकांच्या बोलण्याकडे लक्ष न देता सूझा लोक आपल्या निश्चित मतावर कायम असतात. जे गुरुमुख असतात ते कधीही भ्रमात पडत नाहीत. उलट ते नेहमी प्रार्थना करतात, की ‘इतना काबू हो तेरा मुझपर, कि मैं अगर बुरा चाहू भी, तो किसी का बुरा न कर पाऊँ।’

सेवा

तेव्हाच होते जेव्हा गुरु करून घेतो

हरिचे भक्त संसारात (जगात) उत्तम असतात. भक्त जगाप्रमाणे परस्पर द्वेष भाव ठेवत नाहीत आणि एकमेकांशी ईर्ष्या करत नाही. जो ज्ञान घेऊन एखाद्याला सुखात पाहून दुःखी होतो, तो गुरुच्या शिकवणीच्या उलट चालत असतो म्हणून योग्य पध्दतीचा (मार्ग) अवलंब करा, कोणाचे मन दुखवू नका. भल्याची कामना करा जेणेकरून आपले मन या निराकारावर टिकून राहील आणि तुम्ही सुखी राहाल. असे काम करू नका; ज्यामुळे दुसऱ्याचे नुकसान होईल. संतजनांनो-महापुरुषांनो स्वतःच्या मर्जीने सेवा देखील होत नाही, सेवा तेव्हाच होते जेव्हा गुरु करून घेतो. जसे मिलिट्रीचे जवान (सैनिक) नेहमी आपल्या अधिकाऱ्याच्या आदेशानुसार कार्य करत असतात. सदैव ड्युटीसाठी तत्पर असतात. तसेच भक्तजन सदैव सद्गुरुच्या आदेशाचे पालन करतात.

- शहनशाह बाबा अवतारसिंहजी महाराज

कथा : रंजना भांगरे (मुलुंड - मुंबई)

स्वर्ग आणि नरक

एक अत्यंत ज्ञानी ऋषी घनघोर अरण्यात तप करीत बसले होते. एकदा एक राजा त्यांना भेटायला आला. राजा महापराक्रमी होता. अर्धे जग त्याने जिंकले होते. पण देव, धर्म, पाप-पुण्य याबाबत मात्र तो संभ्रमात होता. स्वर्ग आणि नरकाबद्दल, त्यांच्या अस्तित्त्वाबद्दलही त्याने अनेक ज्ञानी पंडित, विद्वानांना विचारले होते; पण त्याचे समाधान होईल असे उत्तर त्याला मिळालेले नव्हते. तोच प्रश्न घेऊन राजा घनघोर अरण्यात

या ऋषींकडे आला होता. अत्यंत नम्रपणे त्याने ऋषींना विचारले, “महाराज, स्वर्ग आणि नरक कुठे आहेत?”

ऋषींनी एकवार राजाकडे निरखून पाहिले आणि ते कठोर स्वरात म्हणाले, “मूर्ख कुठला, तुला काही अक्कल आहे? युगानुयुगे जी गोष्ट चालत आलेली आहे त्यावर अविश्वास दाखवतोस?” राजा चमकला. अपमानाने त्याचे रक्त खवळले. संतापाने त्याने तलवार उपसली

नायक यदुनाथ सिंह

यदुनाथ सिंह यांचा जन्म २१ नोव्हेंबर १९१६ उत्तर प्रदेशातील राजूरी गावात एका गरीब शेतकरी कुटुंबात झाला.

भारत स्वतंत्र झाल्यानंतर १९४७ च्या ऑक्टोबर महिन्यात पाकिस्तानने प्रथमच भारतावर हल्ला केला. हा हल्ला खूप काळ चालला होता. त्यावेळी यदुनाथ सिंह काश्मिरमधील नौशेरा या सेक्टरमध्ये कार्यरत होते. शत्रूसैन्याने एकापाठोपाठ एक भारतीय चौक्या उद्ध्वस्त करण्याचा सपाटा लावला होता. परंतु नायक यदुनाथ सिंह यांनी मोठ्या हिमतीने शत्रूसैन्यावर असा काही मारा केला, की शत्रूसैन्याला वाटावं, की त्यांची ताकद भारी आहे; परंतु खरी परिस्थिती अशी होती, की यदुनाथ सिंह यांच्या तुकडीमध्ये फक्त नऊ जवान होते. त्यातही चार जवान जखमी होते. नायक यदुनाथ सिंह यांचा उत्साह आणि धैर्य एवढं होतं, की शत्रूसैन्याला काही काळ माघार घ्यावी लागली. शत्रूसैन्याने पुन्हा मोठ्या ताकदीने दुसऱ्यांदा हल्ला केला. तोही हल्ला यदुनाथ सिंह यांनी परतवून लावला. त्यात यदुनाथ यांच्या उजव्या खांद्याला गोळी लागली. या हल्ल्यात सगळेच जवान जखमी झाले होते. परंतु दुसऱ्या हल्ल्यात तेवढ्याच ताकदीने तोंड देताना यदुनाथ यांचे आठही जवान शहीद झाले. शत्रूसैन्याने पुन्हा माघार घेतली. चौकी वाचवण्यात यदुनाथ यांना यश आले होते. परंतु त्याचवेळी शत्रूची नवीन ताज्या दमाची फळी चौकीवर हल्ला करण्यासाठी सज्ज झाली. त्या हल्ल्याला तोंड देण्यासाठी एकटे यदुनाथ सिंह होते. तेही जखमी अवस्थेत. परंतु तशाही परिस्थितीत त्यांनी हातात स्टेनगन घेऊन शत्रूवर गोळ्यांचा भडिमार करायला सुरुवात केली. तेवढ्यात दोन गोळ्या यदुनाथ यांच्या दिशेने आल्या. एक त्यांच्या मस्तकात तर एक छातीत घुसली. तो दिवस होता ६ फेब्रुवारी १९४८, त्यांना वीरगती प्राप्त झाली. त्यांच्या शौर्याचा गौरव म्हणून मरणोपरांत त्यांना परमवीर चक्राने सन्मानित करण्यात आले.

आणि ऋषींचे मस्तक धडावेगळे करण्यासाठी उगारली. पण ऋषी मात्र मंद-मंद हसत होते. त्यांचा चेहरा प्रसन्न होता. ते हळूवारपणे म्हणाले, “पहा, राजन तू स्वतःच स्वतःसाठी नरकाची दारे उघडत आहेस.” राजाला आपली चूक उमगली. त्याने तलवार म्यानात ठेवली. ऋषी पुन्हा म्हणाले, “ही पहा आता तू स्वर्गाची दारे उघडत आहेस.” हे ऐकून राजाने त्यांचे चरण धरले. आणि म्हणाला, “महाराज, आजवर अनेक विद्वान पंडितांनी मोठमोठे खुलासे करुनही जी गोष्ट मला समजली नव्हती ती गोष्ट आपण शब्दांचा खुलासा न करता एका कृतीने समजावलीत. मी आपला अत्यंत ऋणी आहे.”

मित्रांनो, स्वर्ग आणि नरक कुठे लांब नाही. तर आपल्या जीवनात आपण जसे वागतो, बोलतो त्यानुसार अनुभवास येणाऱ्या अनुभवांना स्वर्ग आणि नरक म्हटले आहे.

दया, करुणा, प्रेम, सहनशीलता, विशालता इ. दैवी गुणांनी मनुष्य स्वर्ग निर्माण करतो कारण या गुणांमुळे भांडण-तंटा, कलह-क्लेश, वैर-द्वेष या दुर्गणांना थारा मिळत नाही. गोडीगुलाबीने, मिळून-मिसळून, एकमेकांचा आदर-सत्कार केल्याने प्रेम आणि आनंदाचीच निर्मिती होते. जिथे प्रेम, आनंद, शांती-समाधान आहे तिथे स्वर्ग आहे.

मात्र जिथे वैर-द्वेष-घृणा आहे, असहनशीलता आहे तिथे अशांती असते. अशा ठिकाणी मनाची घुसमट होते. बैचेनी वाढते. जगण्याचा आनंद नाहीसा होतो. यालाच संत-महापुरुषांनी नरक म्हटलं आहे.

स्वर्ग किंवा नरक निर्माण करणं हे सर्वस्वी माणसाच्याच हाती आहे.

चित्रांकन : दीपक मेहरा (दिल्ली)

चित्रांकन -रंग : अजय कालडा

आजोबा

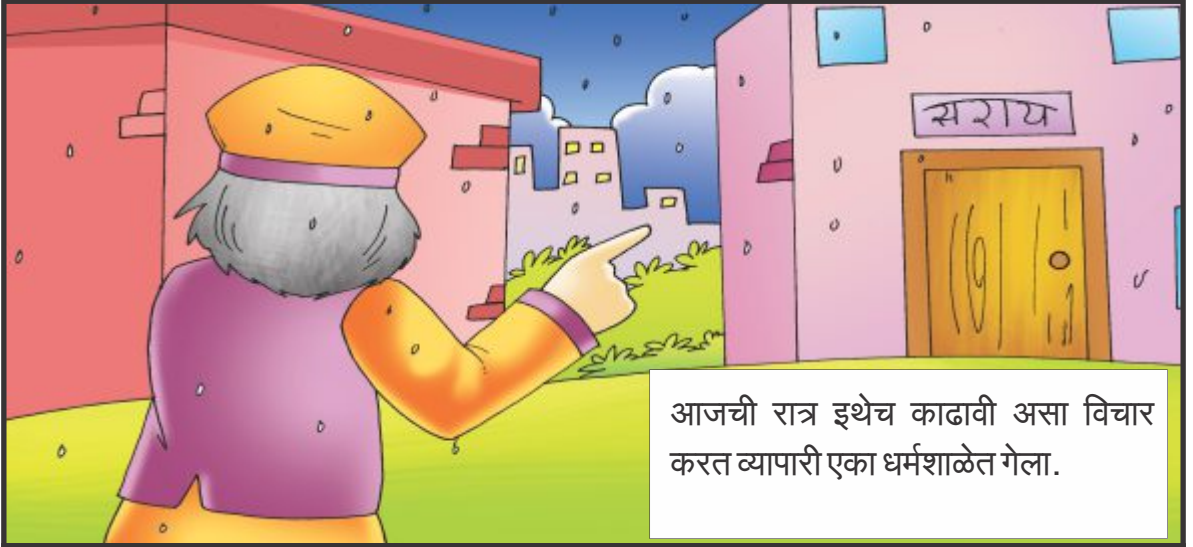
लक्ष्मीचंद नावाचा एक व्यापारी काही कामानिमित्त शहरात गेला होता.

शहरातून परतताना संध्याकाळ झाली. पाऊसही पडू लागला. मुसळधार पावसाची शक्यता वाटू लागली.

हसती दुनिया, नोव्हेंबर २०१७

आजची रात्र इथेच काढावी असा विचार करत व्यापारी एका धर्मशाळेत गेला.

लक्ष्मीचंद धर्मशाळेचा दरवाजा बाहेरून ठोठावू लागला.

खूप वेळाने आतून रखवालदाराचा आवाज आला- धर्मशाळेत जागा नाहीये. एक माणूस राहील एवढीही जागा नाही.

व्यापारी समजला की रखवालदार लालची आहे.
धर्मशाळेत जागा नाही असं तो खोटं सांगतोय.

हे बघा भाऊ, मी एकटाच आहे आणि
माझ्याकडे खूप मौल्यवान वस्तूदेखील आहेत

रखवालदाराने दरवाजा उघडला.
लक्ष्मीचंद आत आला व मुद्दामच
म्हणाला माझ्याजवळचे किमती हिरे
मी बाहेर बागेत लपवून ठेवलेत.

लक्ष्मीचंदने आपल्या खोलीचा
दरवाजा बंद करून घेतला.

रखवालदार रात्रभर बागेत
फिरुन लक्ष्मीचंदने लपवलेले
हिरे शोधत राहिला. पण त्याला
काहीही मिळाले नाही.

लक्ष्मीचंद सकाळी उठला.
एकदम ताजातवाना होत घरी
जायला निघाला.

रखवालदार मनातल्या मनात
चरफडत गप्प राहिला.

मुलांनो, आपल्याला जे काम
सोपवलय ते प्रामाणिकपणे
करावं. लोभ, लालसा कधी धरू
नये. पश्चाताप करावा लागतो.

वसुंधरा गणेश चंदावरकर

शि क्षणाचे महत्त्व न कळल्यामुळे आपले बालपण फुकट घालवणाऱ्या मुलांना गोळा करून, त्यांना आपल्या आयुष्यात शिक्षणाचे महत्त्व किती आहे हे गोडीने पटवून, त्या मुलांवर चांगल्या संस्काराचे धडे देऊन, या मुलांना शिक्षण देत, समाजात त्यांना चांगलं स्थान मिळवून देणाऱ्या **वसुंधरा गणेश चंदावरकर** यांचा २६ नोव्हेंबर १९१४ हा जन्मदिन. अभ्यास न करण्याची वृत्ती असलेल्या उनाड, ब्राह्म्य मुलांना शैक्षणिक क्षेत्रात उच्चस्तरावर आणण्यात एक शिक्षणतज्ज्ञ म्हणून त्यांचे नाव घेता येईल.

वसुंधराबाईंचे बालपण कारवारमध्ये गेले. मॅट्रिकची परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यावर, त्यांचा विवाह गणेश लक्ष्मण चंदावरकर यांच्याशी झाला. गणेश चंदावरकर हे स्वतः उच्चशिक्षित शिक्षणतज्ज्ञ होते. नावलौकिक असलेल्या राममोहन इंग्लिश स्कूल-मुंबई शाळेचे ते

प्रिन्सिपल व प्रार्थना समाज या धार्मिक संस्थेचे अध्यक्ष होते. सामाजिक व शैक्षणिक संस्थेच्या कार्यप्रणालीत विविध पदांवर त्यांचा सहभाग होता त्यामुळे त्यांच्या पत्नी वसुंधराबाई प्रार्थना समाजाच्या सुधारणावादी वातावरणातील कार्यात भाग घेऊ लागल्या. त्यांना त्यांच्या समाजकार्याच्या अनेकविध गोष्टीत सहकार्य करू लागल्या. चंदावरकर पती-पत्नीच्या याच समाजकार्याच्या तळमळीतून लोणावळ्याच्या गुरुकुलची निर्मिती झाली.

६ मार्च १९४९ रोजी केवळ पाच विद्यार्थ्यांना घेऊन लोणावळ्यातील जुना खंडाळा रोडवरील गजानन भीमराव यांच्या क्रोटन व्हिला या बंगल्यात गुरुकुलचा संसार सुरू झाला. त्यानंतर भारताच्या पहिल्या प्रजासत्ताकदिनी म्हणजे २६ जानेवारी १९५० रोजी विद्या विनय सभा या संस्थेची स्थापना करण्यात आली. ती शाळा सातवीपर्यंत होती.

१९५० ते ६० दरम्यानच्या त्या काळात वसुंधराबाईंचे यजमान मुंबईत नोकरीला असल्यामुळे जंगलाने वेढलेल्या बंगल्यात एकटे राहणे त्यांना भाग पडले. मात्र ही वाटते तेवढी सोपी गोष्ट नव्हती. त्यातून पावसाळ्यात शाळाच नव्हे तर सर्व गावच जणू बंद असे. स्थानिक लोकांपुरते थोडे व्यापारी व्यवसाय चालवत. अशावेळी एक-दोन शिक्षक व नोकरासह एका मोठ्या बंगल्यात राहण्याची हिम्मत केवळ वसुंधराबाईंसारख्या ध्येयनिष्ठ, कणखर मनाची अशी स्त्रीच दाखवू शकेल!

सुरुवातीच्या काळात वसुंधराबाईंना अनेक अडचणींना तोंड द्यावे लागले. गावात वैद्यकीय सोयी अगदी थोड्याच उपलब्ध होत्या. आजसारखे मोबाईल किंवा फोन नसल्यामुळे कोणाचा फोन आल्यास पोस्टातून निरोप येई व तेथे तास-दोन तास वाट बघत बसल्यावर मगच हवा तो संपर्क साधता येई.

वसुंधराबाईंची विचारसरणी वैज्ञानिक दृष्टिकोनाची व प्रागतिक होती. ती आजूबाजूच्या लोकांना न पटल्यामुळे त्याकाळी आसपासच्या पुरुषांनी या बाईंना पळवून लावण्याचे बेत रचले होते. त्यांना अंधश्रद्धेचा बागुलबुवा दाखवून त्यांच्या मनाचे खच्चीकरण करण्याचा प्रयत्न केला पण वैज्ञानिक दृष्टिकोनातून पाहणाऱ्या या बाई कुठल्याही गोष्टीला धाडसाने सामोरे जात.

त्यावेळी मुंबईच्या शाळेत मुख्याध्यापक म्हणून मिळणाऱ्या पतीची पगाराची रक्कम गुरुकुलवरच खर्च होत असे म्हणून आर्थिक संकटात, वसतिगृहाच्या देखरेखीपासून ते पत्रव्यवहार, वसतिगृहाला लागणारे धान्य-भाज्या निवडणे,

सर्व मुलांचा स्वयंपाक करणे अशा अनेक गोष्टी त्यांनी उत्साहाने केल्या व शिक्षणाबरोबर श्रमप्रतिष्ठेचे महत्त्व मुलांवर बिबवले.

सायंप्रार्थनेच्या वेळी त्यांच्या गोड गळ्यातून म्हटलेली उत्तम भजने मुलांवर उत्तम संस्कार करत. एवढेच नाही तर विद्यार्थ्यांना शास्त्रीय संगीताचा परिचय करून त्या गायकांची मुलांना ओळख देत. विद्यार्थ्यांना वाचनाची आवड लागावी म्हणून कवी व लेखक उदा. चि.वि. जोशी, वसंत बापट अशा अनेकांना या शाळेत आमंत्रित केले होते.

शाळेतील नाविक दल, एन.सी.सी.चे पथक व स्काऊट चळवळ व जिल्हास्तरावरील कामे करण्यात त्यांची प्रेरणा होती.

६७ वर्षांनंतर या गुरुकुलला सर्व बाबतीत स्थैर्य प्राप्त झाले आहे. त्यामुळे लोकांना प्रारंभीच्या बिकट परिस्थितीची कल्पना येत नाही. अशा धाडसी स्त्रीने लावलेल्या, मोठे केलेल्या रोपाचे आता वटवृक्षात रुपांतर झाले आहे. ते शैक्षणिक क्षेत्रातील अनेक प्रगतीशील फांद्यांनी बहरु लागलं आहे.

आज महाराष्ट्रातील एक उत्तम संस्कार करणारी तसेच आंतरराष्ट्रीय गुणवत्तेचे आय.एस.ओ. हे प्रमाणपत्र मिळवणारी पहिली मराठी शाळा होण्याचा मानही गुरुकुलने मिळवला आहे.

गुरुकुलमध्ये महाराष्ट्राच्या विविध भागातून आलेल्या मुला-मुलींचा, बौद्धिक, शारीरिक, भावनात्मक व कलात्मक विकास व्हावा म्हणून तळमळीने कार्य करणाऱ्या वसुंधरा गणेश चंदावरकरांना शतशः नमन.

□□□

चंद्रपूर

मुख्यालय : चंद्रपूर

तालुके : चंद्रपूर, ब्रह्मपुरी, मूल, सावली, चिमूर, वरोडा, सिंदेवाही, राजुरा, कोपरणा, नागभीड, भद्रावती, गोंड-पिंपरी, पोंभुर्णा, बल्लारपूर, जिवती

नद्या : वैनगंगा, वर्धा, इरई, अंधारी

खनिजे : खनिजाच्या दृष्टीने हा संपन्न जिल्हा आहे. चुनखडी, दगडी कोळसा, लोखंड, तांबे, अभ्रक

प्रमुख शेतकी उत्पादने : भात, ज्वारी, गहू, कापूस, मका, तूर, जवस, तंबाखू, सोयाबीन, करडी, उडीद, मूग

विशेष माहिती : १ मे १९९९ रोजी भंडारा जिल्ह्याचे विभाजन करण्यात येऊन गोंदिया हा नवीन जिल्हा निर्माण केला गेला.

२६ ऑगस्ट १९८२ रोजी चंद्रपूर जिल्ह्याचे विभाजन करण्यात येऊन गडचिरोली हा नवीन जिल्हा निर्माण केला गेला.

चंद्रपूर जिल्ह्यात वरोडा येथे समाजसुधारक बाबा आमटे यांचा आनंदवन आश्रम आहे.

चंद्रपूर जिल्ह्यात सिंदेवाडी येथे ग्रामसेवक व ग्रामसेविका यांच्यासाठी प्रशिक्षण केंद्र चालविले जाते.

महाराष्ट्रातील पहिला लोह-पोलाद प्रकल्प चंद्रपूर येथे आहे.

चंद्रपूर जिल्ह्यात बल्लारपूर येथे कागदाची गिरणी तसेच दगडी कोळशाच्या खाणी आहेत.

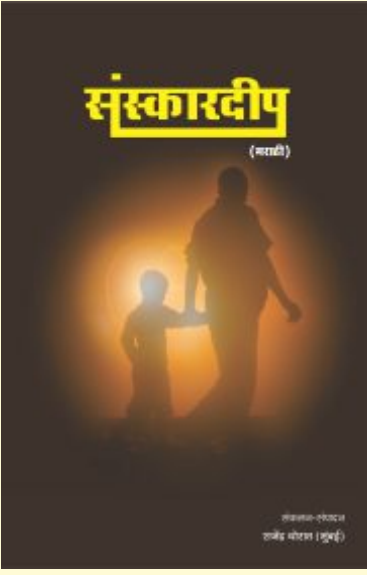
चंद्रपूर जिल्ह्यात भद्रावती येथे संरक्षण साहित्य निर्मितीचे केंद्र आहे.

चंद्रपूर जिल्ह्यात गोंड, माडिया गोंड, कोळंब व परधान इ. आदिवासी जमातीचे लोक आढळतात.

चंद्रपूर जिल्ह्यातील ताडोबा अंधारी व्याघ्र प्रकल्प पूर्वी ताडोबा राष्ट्रीय उद्यान म्हणून परिचित होते. त्यावेळी त्याचे क्षेत्र केवळ ११६ चौ.कि.मी होते. आता हा ६२५.४४ चौ.कि.मी. चा परिसर ताडोबा अंधारी व्याघ्र प्रकल्प म्हणून जाहीर झाला आहे.

महाराष्ट्रात चंद्रपूर जिल्ह्यात तांब्याचे सर्वाधिक साठे आढळतात.

पुस्तक समीक्षा : संस्कारदीप

संकलन-संपादन : श्री. राजेंद्र थोरात

प्रकाशक : संत निरंकारी मंडळ

पृष्ठसंख्या : १३४

किंमत : १५ रुपये

आजचा बालक -
उद्याचा युवक
आहे, पर्यायाने देशाचं
भाविताव्य आहे.
सुसंस्वृत्त बालकच

आदर्श समाजाची निर्मिती करू शकतो. म्हणूनच बालपणातच त्यांना जर चांगले संस्कार लाभले. तर त्यांचे भविष्य नक्कीच उज्ज्वल होऊ शकेल.

संत निरंकारी मिशन मुलांमध्ये संस्कार विकसित करण्याचा प्रयास सातत्याने करत आहे. यासाठीच वेळोवेळी बालसाहित्य प्रकाशित केले जात आहे आणि संस्कारदीप हा देखील याचाच एक भाग आहे.

कथा-गोष्टी सर्वांनाच आवडतात. त्या कधी जुन्या होत नसतात. आजही नव्या आणि एक वर्षानंतर वाचल्या तरीही त्या नवीनच वाटतात. याचं कारण त्यातून मिळणारी शाश्वत शिकवण. ती त्रिकालाबाधीत असते. ती जुनी होत नाही.

कथा-गोष्टी लिहिणे ही एक कला आहे. या पुस्तकातील काही कथा श्री. राजेंद्र थोरात यांनी लिहिलेल्या आहेत; तर काही संकलित कथांना आपल्या लेखनशैलीचा साज चढवून त्यावर संपादकीय संस्कारही केलेले आहेत. या आधीच्या त्यांच्या छोट्या गोष्टी मोठे बोध तसेच संस्कारधन या पुस्तकांच्या अपार लोकप्रियतेनंतर आलेले हे त्यांचे तिसरे गोष्टींचे पुस्तक आहे.

या पुस्तकात आध्यात्मिक, नैतिक, सामाजिक, ज्ञान प्रदान करणाऱ्या ७७ कथा समाविष्ट आहेत. या कथा छोट्या असल्या तरी त्यातील भावार्थ मोठा आहे. त्यामुळे त्या प्रभावी वाटतात. विविधरंगी फुलांचा हार गुंफावा तसे हे कथापुष्प ओवले आहे. कथांची भाषा साधी-सोपी व सर्वांना समजेल अशी रसाळ आहे. कमीत-कमी शब्दात खूप काही सांगणे हे या कथांचे वैशिष्ट्य आहे. यातील प्रत्येक पाना-पानात संदेश देण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. रिकाम्या जागेत अधून-मधून सद्गुरु बाबाजींचे संदेश, अवतारवाणीची पदे टाकून त्यातून मिशनचा आध्यात्मिक संदेशही दिलेला आहे.

या पुस्तकात रामायण-महाभारतातील पौराणिक कथांबरोबरच, मिशनचे सद्गुरु, अनेक संत, भक्त तसेच ऐतिहासिक प्रसंग, थोर देशभक्त व क्रांतिकारकांच्या कथा प्रसंगांचाही उल्लेख आहे.

पुस्तकाची बांधणी व मुखपृष्ठ आकर्षक असून किंमतही अतिशय कमी म्हणजे केवळ १५ रुपये आहे. हे पुस्तक संत निरंकारी सत्संग भवनच्या प्रत्येक स्टॉलवर उपलब्ध आहे.

वाढदिवस किंवा इतर कुठल्याही कार्यक्रमात भेटवस्तू म्हणून देण्यासाठी हे पुस्तक अतिशय उपयुक्त आहे यात शंकाच नाही. श्री. थोरातजींनी संस्कारदीपच्या रुपाने एक अनमोल ठेवा बालक-पालक यांच्यासाठी दिलेला आहे. त्याचा अवश्य लाभ घ्यायला हवा.

- विकास अरोडा

हसती दुनिया, नोव्हेंबर २०१७

२३

गुणकारी लवंगांचे लाभकारी उपयोग

- ❑ मुख स्वच्छ आणि शुध्द ठेवण्यासाठी लवंग गुणकारी आहे. याच्या सेवनाने तोंडाची दुर्गंधी दूर होते आणि चविष्ट रुची येते याशिवाय लवंगाचे अन्यही अनेक लाभकारी उपयोग आहेत.
- ❑ चार लवंगा कुटून एक कप पाण्यामध्ये टाकून उकळावे. अर्धे पाणी शिल्लक राहिल्यानंतर गाळून घ्यावे तसेच स्वादानुसार गोड मिसळून प्यावे आणि कुशीवर झोपावे. दिवसभरात अशाप्रकारे चार मात्रा घ्याव्यात. याने उलट्या बंद होतात.
- ❑ चार लवंगा वाटून पाण्यामध्ये घोळवून पाजण्याने तीव्र ताप कमी होतो. आंत्रज्वरामध्ये लवंगाचे पाणी पाजावे.
- ❑ पाच लवंगा दोन लीटर पाण्यामध्ये उकळून, अर्धे राहिल्यावर गाळून घ्यावे. हे पाणी नित्य, वारंवार प्यावे. केवळ पाणीसुध्दा उकळून, थंड करून पाजावे.
- ❑ एक लवंग वाटून गरम पाण्याबरोबर फक्की मारून घ्यावे. अशाप्रकारे तीन वेळा घेण्याने सामान्य ताप दूर होतो.
- ❑ लवंग भूक वाढविणारी आणि पाचक आहे. डोळ्यांसाठी हितकर आहे. तसेच क्षयरोगाचा नाश करणारी आहे.
- ❑ भोजन घेतल्यानंतर एक-एक लवंग, सकाळी-संध्याकाळी खाण्याने अथवा सरबतातून घेण्याने आम्लपित्तामुळे होणाऱ्या सर्व रोगांत लाभ होतो आणि आम्लपीत ठीक होते.
- ❑ १५ ग्रॅम हिरव्या आवळ्यांचा रस, पाच वाटलेल्या लवंगा, एक चमचा मध आणि एक चमचा साखर मिसळून रोग्याला पाजावे. अशा तीन मात्रा म्हणजे सकाळ, दुपार, रात्री झोपताना पाजाव्यात. काही दिवसातच आशातीत लाभ होतो.
- ❑ दोन लवंगा वाटून उकळत्या अर्ध्या कप पाण्यामध्ये टाकाव्यात. नंतर थोडेसे थंड झाल्यावर प्यावे. असे दिवसातून तीन वेळा करावे. लवंग प्रकृतीने अत्यंत गरम (उष्ण) असल्याने लवंगाचे सेवन काळजीपूर्वक करावे.

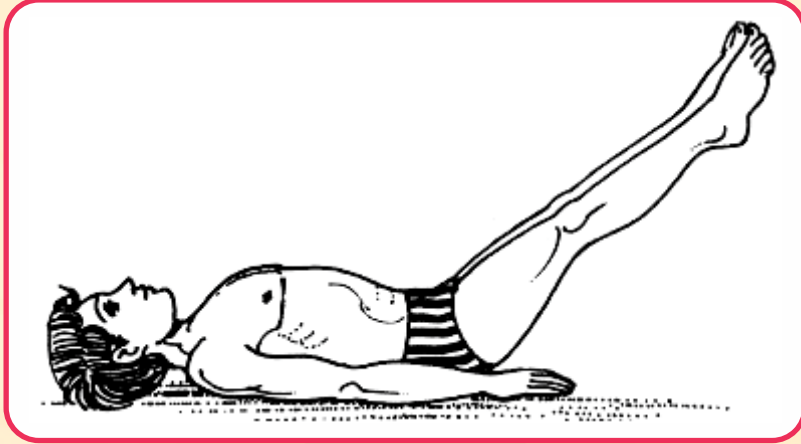
□□□

आसन : उत्तानपादासन

शरीरातील स्थूलपणा कमी करण्यासाठी हे आसन अत्यंत उपयुक्त आहे. हे एकपाद उत्तासनाप्रमाणेच आहे. फक्त या आसनामध्ये दोन्ही पाय वर उचलावयाचे आहेत. हाच फरक आहे.

कृती : प्रथम पाठीवर सरळ झोपा. दोन्ही हात अंगालगत ठेवा. दोन्ही पायांच्या टाचा व चवडे जुळवून पाय सरळ स्थितीत ठेवा. धिम्या गतीने श्वास आत खेचा नंतर चित्रात दाखविल्याप्रमाणे हळूहळू दोन्ही पाय वर उचला. सहा ते आठ सेकंदांपर्यंत याच स्थितीत राहा. या दरम्यान श्वास रोखून ठेवा. नंतर हळूहळू पाय खाली आणा. आता रोखलेला श्वास सोडा. सहा ते आठ सेकंद आराम करा आणि पुन्हा हीच क्रिया करा. सुरुवातीस काही दिवस हे आसन दिवसातून चार वेळा करावे, सरावानंतर पाच-सहा वेळा करावे.

फायदे :

- या आसनामुळे पोटातील सर्व स्नायूंना चांगला व्यायाम मिळतो. त्यामुळे पोटातील स्नायू सुदृढ बनतात व पचनशक्ती सुरळीत बनते.
- या आसनामुळे स्वादुपिंड कार्यक्षम बनते. त्यामुळे बद्धकोष्ठता व अपचनाच्या तक्रारी दूर होतात.
- या आसनामुळे शरीरातील चरबी चांगलीच कमी होते.
- पाठ व कमरेचे दुखणे कमी होते, तसेच पोटातील कृमी या आसनाने नाहीसे होतात.
- या आसनामुळे करोडरज्जू सुदृढ बनतो, आंतरिक पेशी सशक्त बनतात व त्यामुळे शरीरातील स्नायू कार्यक्षम बनतात.

वाढदिवसाच्या

श्रिया जाधव

मनिष देशमुख

कनिका मजगे

यशराज हेगडे

अपूर्वा साळुंखे

राजवीर

ओवी वाघमाखे

जय पाटील

स्वरांश चौगले

स्मरण चौगले

हार्दिक शुभेच्छा

आरुष सोझीस

स्पृहा कुंभार

द्रोणा बातुलकर

हर्षदा खवले

आर्यन पडेलकर

डब्लू भोसले

सुनिष्ठ कुंभार

स्वाती गोरे

अथंग शुतल

हसती दुनिया, नोव्हेंबर २०१७

वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे

प्रश्न : मानवी शरीरात नाभी (बेंबी) चे नेमके कार्य कोणते ? नाभी फक्त माणसालाच असते की इतर प्राण्यांनाही असते ?

उत्तर : मनुष्यप्राणी जन्माला आल्यानंतर त्याला नाभीचा फारसा उपयोग होत नाही, पण गर्भावस्थेत असताना त्याला नाभीचा खूप उपयोग होतो. नवीन जीव आईच्या गर्भामध्ये वाढत असताना त्याला होणारा अन्नाचा पुरवठा हा नाभीमार्फत होतो. गर्भाशय आणि नाभी परस्परांशी जोडलेले असतात व त्यातून गर्भाला अन्न मिळते. जीव गर्भाच्या बाहेर आल्यावर मात्र त्याला नाभीचा उपयोग होत नाही, म्हणून तर बाळ जन्माला आले, की त्याची नाळ कापतात. ही नाळ म्हणजे गर्भ आणि गर्भाशय यांना अन्न पुरवण्यासाठी जोडणारा मार्ग असतो. एकदा नाळ तोडल्यावर नाभीचा वापर होत नाही.

नाभी केवळ मनुष्य प्राण्यालाच नसते, तर सस्तन प्राणी आईच्या गर्भात वाढतात त्या सर्वांनाच नाभी असते. गाय, म्हैस, हरिण, बकरी या आपल्या परिचयातील सर्व सस्तन प्राण्यांना नाभी असते.

प्रश्न : रक्त का गोठते ?

उत्तर : आपल्या रक्तामध्ये तांबड्या पेशी असतात. त्याशिवाय प्लॅट प्लेट्स नामक सपाट पेशी देखील असतात. आपल्या रक्तद्रवात नायट्रोजनयुक्त फायब्रिनोजेन नावाचा रासायनिक पदार्थ असतो. शरीराला जखम होताच रक्त शरीराबाहेर येते. रक्तद्रवातील फायब्रिनोजेन आणि हवेतील प्राणवायू यांचा रासायनिक संयोग होऊन त्यापासून घट्ट फायब्रिन तयार होते. फायब्रिनच्या तयार झालेल्या जाळ्यात सपाट पेशी येऊन बसतात. त्यामुळे जाळ्यातील छिद्रे बंद होतात. त्यांच्यावर तांबड्या आणि पांढऱ्या पेशींचा थर बसून रक्ताची गाठ तयार होते आणि रक्तस्त्राव थांबतो. ही गाठ वाळली, की जखमेवर खपली तयार होते. रक्त गोठणे ही अत्यंत आवश्यक आणि नैसर्गिक प्रक्रिया आहे !

प्रश्न : काही वेळा आकाशात ढग दिसतात आणि लगेच दिसेनासे का होतात ?

उत्तर : आकाशात बऱ्याच उंच हवेत पाण्याचे रेणू असतात. ते आपणास डोळ्यांनी दिसू शकत नाहीत. त्यामुळे आकाश स्वच्छ आहे असे आपणास वाटते. आकाशात उंचीवरील हवा आणि पाण्याचे रेणू थंड झाल्यास त्यांची हालचाल मंदावते आणि ते धुळीच्या कणांना चिकटतात. त्यांचे पुंजके होऊन आपणास ढग दिसू लागतात. अशा ढगांना अचानक थोडी उष्णता लागली तरी ते दिसेनासे होतात. ही उष्णता शहरात असणाऱ्या कारखान्यांची धुरांडी, कोरडे तप्त वाळवंट, टेकडीचा प्रकाशित भाग यांच्याकडून येते. या उष्णतेमुळे ढग गरम होतात आणि त्यामधील पाण्याचे पुंजके सुटे होतात आणि ढग दिसेनासे होतात.

□□□

बाल दिन

प्रिय आम्हा सर्वाना होते चाचा नेहरु
आठवू तयांना बालदिनी चला साजरा करु
चौदा नोव्हेंबरला चाचा नेहरु जन्मले
बालकांवरी त्यांनी अपार प्रेम केले
सदैव त्यांच्या भवती मुलांचाच गोतावळा
मिसळुनी जात त्यांच्यामध्ये असा होता त्यांना लळा
उचलून घेत कुणासही ना अभिमान पदाचा
किलबिलाट मुलांचा सभोवती म्हणती अमुचे चाचा
देशाचे आमुच्या पहिले ते होते पंतप्रधान
सर्वानी आपण त्यांचा ठेवू या सदैव मान

परमात्म्याशी नाते आणि जागृती

जगातील प्रत्येक माणसाला प्रेरणा दिली जाते, की या एका परमात्म्याशी नाते जोडा. याच्याशी जोडल्यानेच जागृती प्राप्त होते आणि आनंदाचा अनुभव येतो. जर राम आणि रहिम एक आहेत, अलग नाहीत अशी समज आली तर झगडे समाप्त होतील. जर हा बोध झाला तर कोणत्याही भिंती बाकी राहत नाहीत. याप्रमाणे जीवनात व्यवहार केला तर एकत्व आणि बंधुभाव स्थापित होईल. प्रेमभावाला मजबूती मिळाली की वातावरण सुखद होईल. अशाप्रकारचे क्षण नशीबात आले आणि जीवनयात्रा सुखाने संपन्न झाली, की समजावे जीवनात जागृती आली, ज्यांना सत्याचा बोध होतो ते स्वतःला प्रभुशी जोडतात आणि इतरांनाही जोडतात.

स्वतः भेदभावाच्या भिंती पाडतात आणि दुसऱ्यांनासुद्धा प्रेरणा देतात. त्यानंतर त्यांना कबीरजींप्रमाणे राम आणि रहिम एक दिसायला लागतात. एकच प्रकाश सर्वांमध्ये आहे. नर असो किंवा नारी ही दृष्टी प्राप्त होते. मग हरयाणवी, राजस्थानी, गुजराती, मारवाडी, पंजाबी किंवा अरबी, अमेरिकन असो सर्वांमध्ये या प्रभूचे रूप दिसू लागते. या धरतीवर जितके तंटे-बखेडे आहेत ते याच कारणाने आहेत, की ज्यांनी या सत्याचा, ज्ञानाचा, बोधाचा आधार घेतला नाही

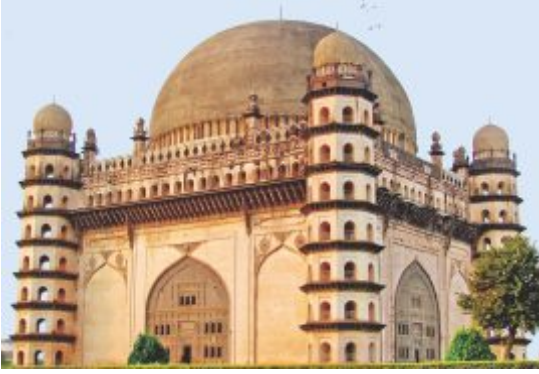

ते भ्रम-भ्रांतीने बध्द होऊन अज्ञानाच्या अंधारात धडपडत आहेत. ते वास्तविकता जाणत नसल्यामुळे पिढ्यान्पिढ्या वैर-द्वेषाच्या आगीत स्वतः जळत आहेत आणि दुसऱ्यांनाही जाळत आहेत. आजपर्यंतच्या सर्व गुरु-पीर-पैगंबरांनी हीच जागृती प्रदान केली आहे. जनसामान्यांना ठोकर लागू नये म्हणून ते स्वतः साधन बनले. त्यांनी कोणत्याही एका जातीसाठी नाही तर सर्व जाती-धर्मासाठी प्रकाशाचा संदेश दिला कारण अज्ञान हे अज्ञानच आहे, अंधार तो अंधारच आहे.

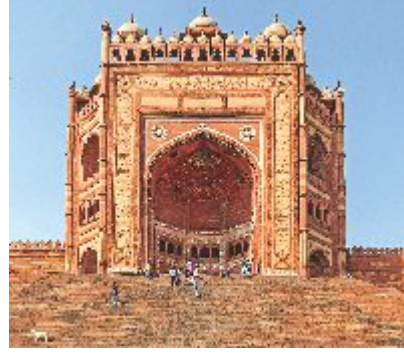
- बाबा हरदेवसिंहजी महाराज

भारतातील काही प्रेक्षणीय ठिकाणे

गोलघुमट : कर्नाटकमधील विजापूर येथे गोलघुमट आहे. हा जगातील सर्वात मोठा घुमट आहे.

बुलंद दरवाजा : फत्तेपूर सिक्रीमध्ये असलेल्या १७६ फूट उंचीच्या बुलंद दरवाज्याची निर्मिती १५७५-७६ मध्ये अकबराने केली होती. जगातील सर्वाधिक आकर्षक दरवाज्यांपैकी हा एक दरवाजा आहे.

दिलवाडा मंदिर : राजस्थानच्या माऊंटआबुजवळ १२ व्या शतकातील जैन मंदिर असून ते सुंदर वास्तुकलेसाठी प्रसिद्ध आहे. भारतामध्ये जैन धर्मीय लोकांसाठी ते विशेष आकर्षणाचे केंद्र आहे.

सुवर्ण मंदिर : सुवर्ण मंदिर अमृतसरमध्ये आहे. हे पंजाबमधील सर्वात महत्त्वाचे आणि मोठे शहर आहे. सुवर्ण मंदिराची स्थापना शिखांचे चौथे गुरु गुरु गोविंद सिंग यांनी १५७७ मध्ये केली होती. शीख लोकांचे हे महत्त्वाचे धार्मिक स्थळ आहे.

□□□

हसा मुलांनो हसा

गणपतराव गण्याचा अभ्यास घेत असतात.

गणपतराव : सांग, माकडाला इंग्रजीत काय म्हणतात ?

गण्या : मंकी

गणपतराव : खरं सांग, पुस्तकात बघून बोललास ना ?

गण्या : नाही बाबा, तुमची शपथ.... मी तुमच्याकडे बघून बोललो.

तीन मैत्रीणी असतात. रंगाने खूपच काळ्या असतात. एकदा अचानक देवी त्यांच्यापुढे प्रकट होते.

देवी : बालिकांनो, मागा काय मागायचे ते मागा.

पण मी तुमची फक्त एकेकच इच्छा पूर्ण करीन.

पहिली मैत्रीण : देवी, मला गोरं बनव. (ती लगेच गोरी बनते.)

दुसरी : देवी, मला हिच्याहून अधिक गोरं बनव.

तिसरी : (मोठ्याने हसत) देवी, या दोघींना परत काळं बनव.

बंड्या : बाबा, मला बाईक घेऊन द्या.

बाबा : बंड्या, अरे देवानं तुला दोन पाय कशासाठी दिलेत ?

बंड्या : एक किक् मारायला आणि एक गिअर बदलायला !

मैनाबाईना घेऊन पोपटराव आगल्याला जातात. ताजमहाल पाहत असताना -

मैनाबाई : अहो, आपल्या कपाटात आहे तसाच बांधलाय की त्यांनी !

प्राध्यापक : शेक्सपिअर नेहमी शाईने का लिहायचा ?

बबन्या : कारण पेन्सिलीने लिहिताना त्यांना नेहमी प्रश्न पडायचा, कोणती पेन्सिल वापरु ?.... २ बी ऑर नॉट २ बी

शेठानी (मोलकरणीला) : काय गं एवढं तूप लावतेस पोळीला ? माझं दिवाळं काढायचं आहे का ?

मोलकरीण : माफ करा बाईसाहेब, माझी पोळी चुकून तुम्हाला वाढली गेली.

वाहतूक पोलीस : गाडी गॅसवर आहे का ?

सदूकाका : नाही.

पोलीस : मग पेट्रोलवर आहे का ?

सदूकाका : नाही.

पोलीस : डिझेलवर ?

सदूकाका : नाही

पोलीस : मग कशावर आहे ?

सदूकाका : हप्त्यावर

मुलगी पाहण्याचा कार्यक्रम असतो. मुलगी मुलाच्या आई-बाबांसाठी घरातून नाशत्याची प्लेट घेऊन येते. त्यावेळी त्यांचा कुत्रा तिथेच बसलेला असतो.

मुलाचे बाबा : (नाश्ता करता करता) काय शहाणा कुत्रा आहे हो तुमचा ! सारखा माझ्याकडे पाहतोय आणि शेपटी हलवतोय.

मुलीचे बाबा : हो फार समजदार आहे तो !

मुलीची छोटी बहिण (चिंटी) : अहो काका.

दीदीने चुकून त्याचीच प्लेट तुम्हाला दिलीय, म्हणून तो तुमच्याकडे पाहतोय.

ज्योतिषी : बाळ, तू खूप खूप शिकणार आहेस.

बन्या : (मोठ्याने हसत) ते मला ठाऊक आहे; पण पास कधी होणार ते सांगा ना !

आई : बबलू, या वेळी तू वेशभूषा स्पर्धेत भाग घेताना गणपती बन. केवढी मज्जा येईल ठाऊक आहे ?

लोक तुझी पूजा करतील. तुला मोदक देतील.

बबलू : ते सगळं खरं आहे गं, पण शेवटी 'पुढच्या वर्षी लवकर या' असं म्हणून जर त्यांनी मला नदीत बुडवलं तर ?

अग्निप्रलय

ए के दिवशी समर्थ शिष्यमंडळीसह चाफळहून परळीस जात असताना पाडळीगावाजवळ आले. दोन प्रहर होत आले, म्हणून शिष्यांनी विनंती केली, की येथेच स्नानसंध्या उरकून मग पुढे जावे. समर्थांनी ती गोष्ट मान्य केल्यावर सर्व मंडळी नदीच्या काठी उतरली. काही शिष्यमंडळी भिक्षेसाठी गावात गेली. तेथे चावडीवर शेखदार आणि काही गावकरी बसले होते. शेखदाराचं गावात वजन असल्यामुळे तो उर्मटपणे वागत असे. समर्थांच्या शिष्यांना पाहताच तो शिव्या देऊ लागला. त्यांच्या झोळ्या आणि कुबड्या त्याने हिसकावून घेतल्या. गावकरी शेखदाराला म्हणाले, हे राजगुरु रामदास स्वामींचे शिष्य आहेत. त्यांना त्रास देऊ नये. परंतु शेखदाराने त्यांचे न ऐकता शिष्यांना गावाबाहेर हाकलून दिले. शिष्यमंडळी समर्थांकडे आली. झालेली हकीकत त्यांनी समर्थांना सांगितली.

समर्थ म्हणाले, “अरे बाबांनो, त्याने झोळ्या घेऊन तुम्हाला सोडून दिले हेच मोठे उपकार माना. आता या गावात राहणे योग्य ठरणार नाही. चला लवकर, पळा.” समर्थांचे हे बोलणे ऐकून शिष्यमंडळी हैराण झाली. समर्थ एका साधारणशा शेखदाराच्या भितीने पळायला सांगताहेत? गावाबाहेर आल्यानंतर एका उंच टेकडीवर सारे विसावले. तिथून त्या पाडळी गावाकडे नजर टाकताच शिष्यांना दिसून आले, की गावाला प्रचंड आग लागलेली आहे. एक धिप्पाड वानर हातात कोलीत घेऊन घरे पेटवत आहे. एकच हलकल्लोळ माजला आहे. आता शिष्यांच्या लक्षात आले, की

समर्थ त्या गावातून लवकर बाहेर पडायला का सांगत होते!

शेखदाराने शिष्यांची छळवणूक केल्यामुळे गावाला आग लागली; हे सर्व शेखदाराच्या कर्माचे फळ म्हणून लोक त्याला बोल लावू लागले. शेखदारासही वाईट वाटले. आता स्वामींची आणि शिष्यांची माफी मागून हा अनर्थ थांबवावा यासाठी तो गावकऱ्यांसह समर्थांच्या शोधात निघाला. समर्थ टेकडीकडे गेल्याचे कळताच तो धावत-पळत तेथे पोचला. त्याने समर्थांच्या पायावर लोळण घेतली. तेव्हा समर्थ म्हणाले, “काही काळजी करू नका, गावाकडे पाहा.” त्याप्रमाणे गावकऱ्यांनी गावाकडे पाहिले. तेव्हा त्यांना तोच भला मोठा वानर घागरी घेऊन घराघरांवर चढून आग विझवताना दिसला. गावकऱ्यांनी हा चमत्कार पाहिला. त्यांनी समर्थांना शिष्यांसह गावात येण्याची विनंती केली. समर्थ पाडळी गावात आले. गावकऱ्यांनी पाहिले, की आगीचे निशाण तर दिसत होते; पण कुठलीही वस्तू जळालेली नव्हती. समर्थांनी शिष्यांसह त्या गावात भोजन केले. गावकऱ्यांशी ज्ञानचर्चा केली. सर्वांना आशीर्वाद देत ते मार्गस्थ झाले.

असे म्हणतात, की त्या दिवसापासून पाडळी गावात कधीच आग लागली नाही.

तात्पर्य : प्रभू परमात्मा सत्शिष्यांचा अपमान कधीच खपवून घेत नाही. म्हणून समर्थांनी म्हटलंय-

**समर्थांच्या सेवका वक्र पाहे ।
असा सर्व भूमंडळी कोण आहे ।।**

○ क्रमशः

जपा कळ्यांना ममतेने

अल्प वयाची, अल्पमतीची
आम्ही बालके सारी
कोवळ्या कळ्यांमधली कोमलता
जाणूनी घ्या कुणीतरी
असामान्य त्या ओझ्याखाली
नित्य आम्ही वावरतो
शाळा, घर आणि शिकवणी
जणू तुरुंगच भासतो
आई, बाप अन् कुटुंबियांची
आम्हाकडून मोठी अपेक्षा
जन्मापासून सुरुच असती
अमुच्यासाठी परीक्षा
शिक्षण म्हणजे काय तेच
आम्हाला नाही ठावे
बळजोरी आमुच्यावरी
काय कुणा सांगावे
संरक्षण नाही आम्हाला
आमुच्यापाठी सदैव भिती
शिकविताना अमानुषपणे
कधी कोण मारीती
शिक्षक अन् मातापित्यांचे
असावे लक्ष बालकांवरी
जपा कळ्यांना ममतेने
सुरेश विनंती करी

कविता - सुरेश तिलोटकर

किट्टी

चित्रांकन व लेखन : अजय कालडा

किट्टी तू रोज सकाळी आठ वाजेपर्यंत झोपून राहतेस. उद्यापासून सकाळी लवकर उठून माझ्याबरोबर बागेत फिरायला यायचं.

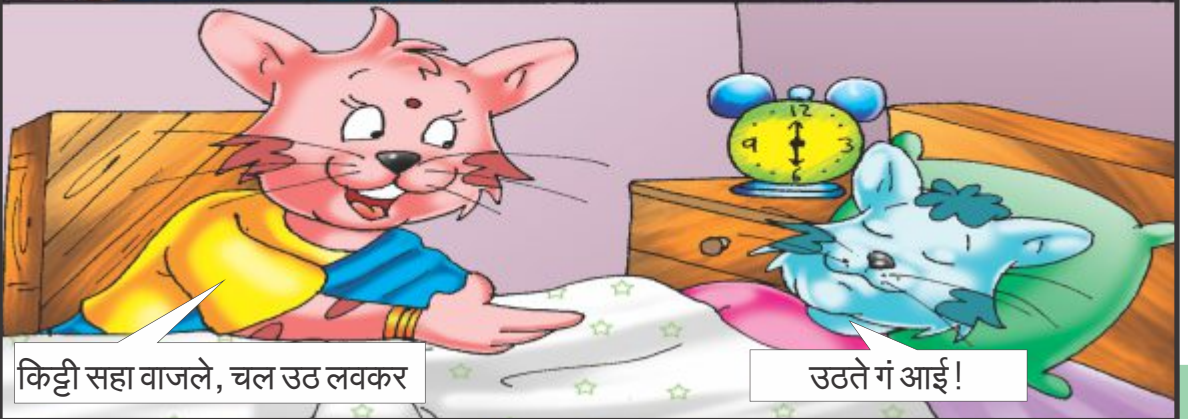

नाही आई, मी नाही!

किट्टी मी तुला उद्या सकाळी सहा वाजता उठवीन. तू माझ्याबरोबर फिरायला यायचं.

ठिक आहे आई.

किट्टी सहा वाजले, चल उठ लवकर

उठते गं आई!

हसती दुनिया, नोव्हेंबर २०१७

किट्टी, आळस सोड, व्यायाम कर. चल धाव लवकर.

बरं आई येते.

बाळ किट्टी चल आता माझ्याबरोबर थोडा योगा कर.

आई तूच कर ना.

किट्टी, जरा यांना भेट. हे आहेत योगा शिकविणारे शिक्षक.

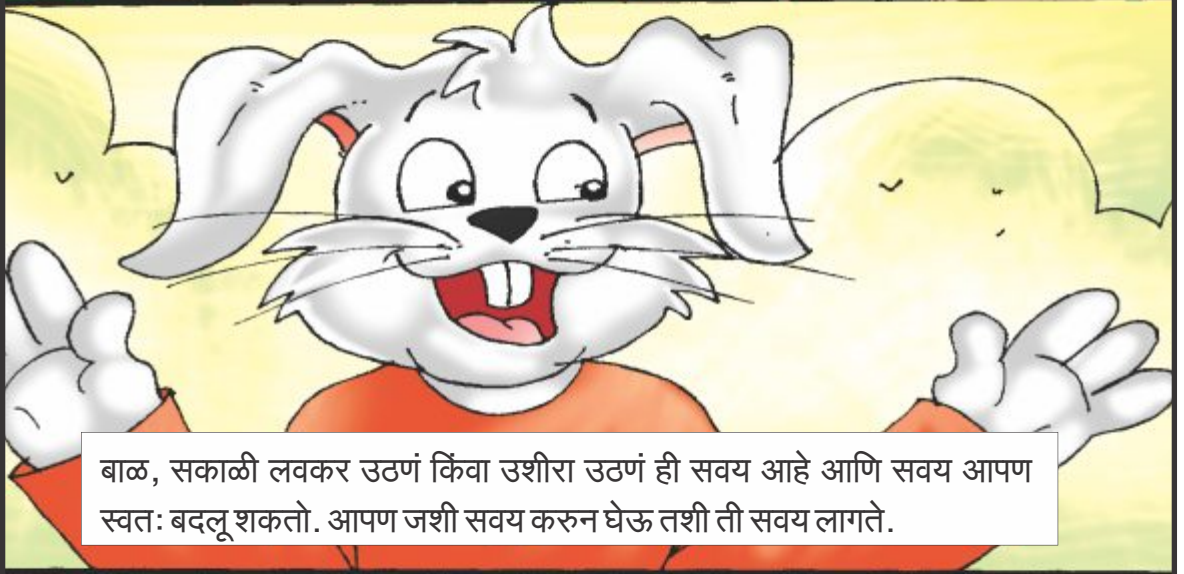

नमस्ते काका.

नमस्ते बाळ किट्टी, बाळ तू व्यायाम का करत नाहीस ?

काका, व्यायाम करण्याचा काय फायदा आहे ? यापेक्षा जास्त झोपलं तर आराम वाटतो. सकाळी लवकर उठणं जमत नाही.

बाळ, सकाळी लवकर उठणं किंवा उशीरा उठणं ही सवय आहे आणि सवय आपण स्वतः बदलू शकतो. आपण जशी सवय करून घेऊ तशी ती सवय लागते.

काका, व्यायामाचे काय फायदे आहेत ? असे कितीतरी लोक आहेत जे व्यायाम करीत नाहीत.

बाळ, जे व्यायाम करीत नाहीत त्यांच्याकडे पाहू नकोस. जे व्यायाम करतात त्यांच्याकडे पहा. बघ त्यांचे शरीर किती मजबूत आहे.

व्यायाम केल्यामुळे शरीर निरोगी राहतं. व्यायाम करणारी व्यक्ती इतरांच्या तुलनेत जास्त काम करू शकते.

व्यायाम करणारी व्यक्ती नेहमी निरोगी राहते. ती लवकर म्हातारी होत नाही. ती कोणावर अवलंबून राहत नाही. म्हणून म्हटलं आहे, की निरोगी शरीर हेच खरं धन आहे.

काका, मग जर माझ्या आजीने व्यायाम केला तर तिचीसुद्धा तब्येत चांगली राहील!

हो, हो, जरूर बाळ

ठीक आहे काका, मी उद्यापासून रोज इथे येईन, व्यायाम करीन आणि माझ्या मैत्रिणीनासुद्धा येण्यासाठी आवर्जून सांगेन.

हर्षिता

कशिष

शिखरे उत्कषची सर तुम्ही करत राहावी
कधी वळून पाहता आमची शुभेच्छा स्मरावी

प्रवरा

रेहा

स्पर्श

ओवी

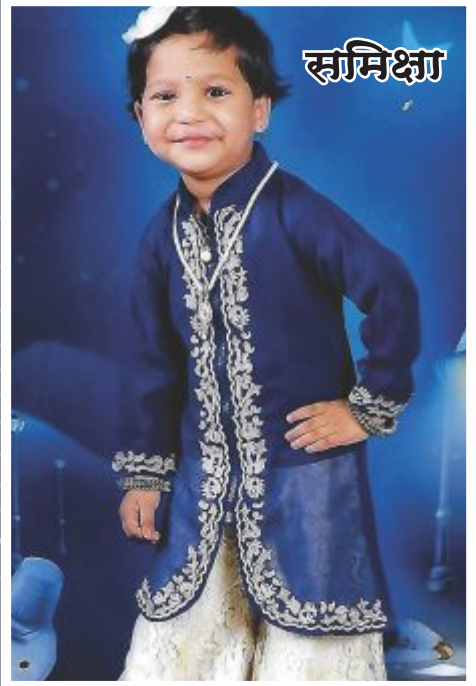

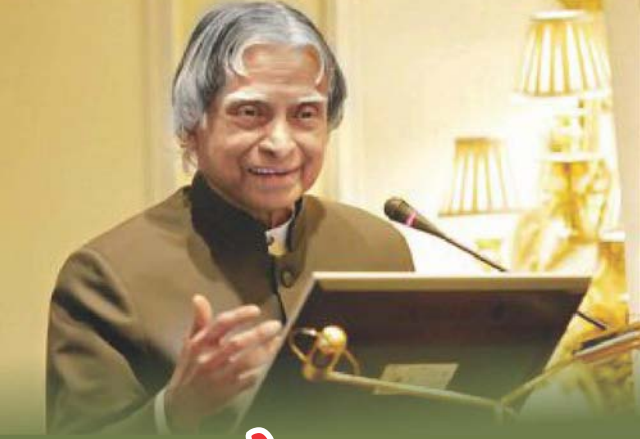
वाढदिवसाची हाक गेली दूर सागरावरती
आन् आज किनारी आली शुभेच्छांची भरती

विनंती

समिक्षा

ती मुलगा.....

(अमेरिकेतल्या केंटुकी येथील
भारतीय टेम्पल अँड कल्चरल सेंटर
मध्ये केलेलं भाषण
- ११ एप्रिल २०१०)

हसती दुनिया, नोव्हेंबर २०१७

फेब्रुवारी, १८०९ मध्ये लिंकन यांचा जन्म केंटुकी राज्यात झाला. ते दहा वर्षांचे असताना त्यांची आई मरण पावली. त्यानंतर ते इंडियानाच्या जंगलात त्यांच्या वडिलांसोबत राहू लागले. तिथे वन्य प्राण्यांचा वावर असायचा. लिंकन यांनी केवळ अठरा महिनेच औपचारिक शिक्षण घेतलं आणि नंतर ते स्वतःहूनच शिकत गेले. इलिनॉइसमधल्या न्यू सालेम इथे शेतात काम करणं, कुंपणाची डागडुजी करणं अशा गोष्टी करत असताना ज्ञानप्राप्तीसाठी प्रयत्नांची पराकाष्ठा केली.

ब्लॅक हॉक युध्दामध्ये लिंकन कॅप्टन होते. त्यांनी इलिनॉइस कायदेमंडळात आठ वर्ष काम केलं आणि कोर्टाच्या सर्किटवरही बरीच वर्ष काम केलं होतं. त्यांचा समव्यावसायिक असलेला वकील त्यांच्याबाबत म्हणाला होता, “त्याची महत्त्वाकांक्षा म्हणजे एखादं लहानसं इंजिनच होतं, ज्याला कधीही विश्रांती घेणं ठाऊकच नव्हतं.” १८५८ साली, लिंकन सिनेटरपदासाठी स्टीफन ए. डग्लस यांच्याविरोधात उभे राहिले. ते निवडणूक हरले, तरी डग्लस यांच्याशी झालेल्या वादविवादांमुळे त्यांना राष्ट्रीय स्तरावर प्रसिध्दी मिळाली. त्यामुळेच १८६० साली रिपब्लिकन पक्षाच्या अध्यक्षपदाच्या उमेदवाराच्या नामांकनासाठी त्यांची निवड करण्यात आली.

अध्यक्ष म्हणून ते उत्तर भागातल्या बहुतेक सगळ्याच डेमोव्हेट्सकडे एकिकरणाच्या कारणास्तव भेटायला गेले. १ जानेवारी १८६३ रोजी त्यांनी इमॅन्सिपेशन प्रोक्लेमेशन सादर केलं, ज्यामुळे देशातली गुलामगिरी संपुष्टात आली. या महान कार्यासाठी लिंकन चिरस्मरणात राहतील.

लिंकन संसदेत भाषण करणार होते. त्याआधी अत्यंत उध्दट असलेला बुर्गोइस नावाचा एक माणूस उभा राहिला आणि तो म्हणाला, “मिस्टर लिंकन, तुम्ही बोलायला सुरु करण्याआधी मला तुम्हाला याची आठवण करुन द्यायला आवडेल, की तुम्ही एका चांगराच्या पोटी जन्मला आहात.” आणि मग सगळ्या संसदेत एकच हशा पिकला. लोक त्यांना हरवू शकत नसले, तरी त्यांना अपमानित मात्र करू शकत होते. पण लिंकनसारख्या माणसाला अपमानित करणं ही अवघड गोष्ट होती.

लिंकन बुर्गोइसला म्हणाले, “तुम्ही माझ्या मरण पावलेल्या वडिलांबद्दल मला स्मरण करुन दिल्याबद्दल मी तुमचा अत्यंत आभारी आहे. मी कायमच माझा पूर्वेतिहास लक्षात ठेवेन. मला माहितेय, की माझे वडील जितके चांगले चांगरा होते, तेवढा चांगला अध्यक्ष मी कधीही होऊ शकणार नाही.” ज्या पध्दतीने लिंकन यांनी प्रत्युत्तर दिलं, ते ऐकून सभागृहात एकच शांतता पसरली.

आणि मग ते पुन्हा बुर्गोइसला उद्देशून बोलू

लागले, “माझ्या माहितीनुसार माझे वडील तुमच्या कुटुंबासाठीही बूट-चपला तयार करायचे. तर जर तुमचे बूट तुम्हाला चावत असतील किंवा त्यात काही दोष असेल, तर मी त्याची डागडुजी करुन देईन. हां, मी जरी चांगला चांगरा नसलो, तरी लहानपणी मी माझ्या वडिलांकडून ही कला शिकून घेतलेली आहे. आणि हे मी या संसदेत उपस्थित असलेल्या प्रत्येकालाच उद्देशून सांगतो : जर माझ्या वडिलांनी त्यांच्यापैकी कोणाचेही बूट तयार केले असतील, आणि त्यात काही सुधारणा हव्या असतील, मी त्या कधीही करुन द्यायला तयार आहे. पण तरी एक गोष्ट कायमच असेल. ती म्हणजे मी त्यांच्याइतकं चांगलं काम करू शकणार नाही. त्यांचं काम हे त्यांचंच काम! मला ते जमणार नाही.” इतकं बोलून त्यांच्या डोळ्यांतून वडिलांच्या आठवणीने अश्रू ओघळले. त्यांच्या अशा वक्तव्यामुळे काही सिनेटरांच्या डोळ्यांतूनही अश्रू पाझरले!

एका महान नेत्याने अपमान बाजूला ठेवून माणुसकीचा महान संदेश कसा दिला हे आपल्याला यातून दिसून येतं.

□□□

स्वप्नं ती नसतात जी आपण झोपेत असताना पाहतो, स्वप्नं तर ती असतात, जी आपल्याला झोपू देत नसतात.

- डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम

कथा : विनोद अधिकारी

तेजालीराम

राजा कृष्णदेवरायाच्या दरबारात एक विलक्षण प्रतिभासंपन्न मूर्तिकार आला. मूर्ती तयार करण्यामध्ये आपला कुणीही हात धरू शकणार नाही असं त्यानं मोठ्या आत्मविश्वासानं सांगितलं. माणसासारख्या सजीव दिसणाऱ्या अनेक मूर्ती त्यानं दरबारात दाखवल्या. त्या पाहून सगळे दरबारीही आश्चर्यचकित झाले. सजीव आणि निर्जीव हे कळायला काहीच मार्ग नव्हता. स्वतःविषयी प्रौढी मिरवताना मात्र तो

बोलून गेला, की माझा चतुरपणा आणि कौशल्य आपल्या दरबारातलं कुणीच पारखू शकणार नाही. राजानं मात्र हे आव्हान स्वीकारलं.

मूर्तिकार कागमाला लागला. त्यानं स्वतःच्याच एकसारख्या दिसणाऱ्या अकरा मूर्ती बनवल्या. एके दिवशी दरबारामध्ये दरबारी हजर होण्याअगोदर अकरा मूर्तीत मूर्तिकारही जाऊन उभा राहिला आणि खुद्द राजा कृष्णदेवरायही बुचकळ्यात पडले. सगळ्या मूर्ती म्हणजे स्वतः

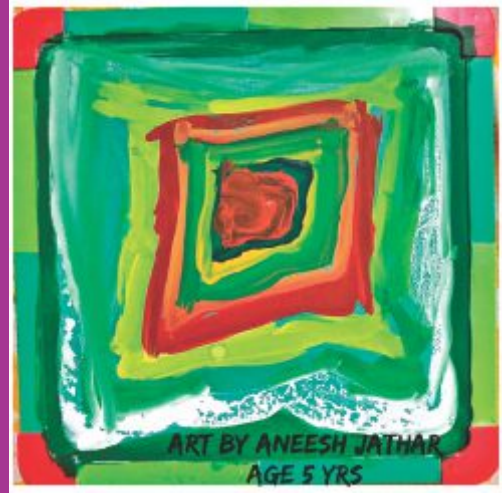
मूर्तिकाराच्या स्वतःच्या होत्या. दहा निर्जीव मूर्त्या आणि एक सजीव मूर्ती यात मूर्तिकार कोणता हे ओळखणं कठीण होतं.

याच वेळी तेनालीराम पुढं सरकला. त्यानं सगळ्या मूर्ती जवळून निरखून पाहिल्या. मूर्तिकार कुठं उभा आहे हे कळणं कुणालाच शक्य होत नव्हतं. तेनालीरामचं विचारचक्र सुरु झालं. त्यानं एका मागून एक सगळ्या मूर्तींमधले दोष सांगायला सुरुवात केली. एवढंच नव्हे तर सगळ्या मूर्ती कुणीतरी अगदीच नवशिक्या मूर्तिकाराने बनवल्या आहेत अशी पुस्तीही जोडली. हा जो कुणी मूर्तिकार आहे, नव्हे खरंतर मातीचा गोळाच आहे.

तेनालीरामच्या या उदगारामुळे मूर्तिकार रागाने लाल झाला. त्याचे डोळे लाल झाले, क्रोधाने अंग थरथरु लागले. क्षणार्धातच त्याचे पितळ उघडं पडलं. तेनालीराम त्याच्या मूर्तिपाशी गेला आणि हाताला धरुन त्यानं त्याला उभं करुन म्हणाला, हीच ती सजीव मूर्ती.

मूर्तिकार खाली मान घालून उभा होता. राजानं कुतूहलानं तेनालीरामला त्याच्या चतुराईचं मूळ विचारलं. तेनालीराम म्हणाला, “महाराज, हे तर अगदीच सोपं होतं. हा मूर्तिकार अतिशय कसबी आहे यात शंका नाही; परंतु तो माणूस आहे. त्यानंच केलेल्या मूर्तींवर मी जेव्हा टीका केली तेव्हा एकाच मूर्तीचे डोळे रागानं लालेलाल झाले, कानशिलंही तापली हे माझ्या लक्षात आलं. मूर्तिकार तो हाच हे म्हणून लक्षात आलं.”

“खरोखरच तू धन्य आहेस.” असं म्हणत राजानं प्रशंसा करत तेनालीरामला बक्षीस तर दिलं, पण मूर्तिकाराच्या कलेचा गौरव करत त्यालाही पदरी ठेवून घेतलं.

एखाद्या कुशल
चित्रकारासारखं रंगछटेचं
चित्र रेखाटलय
चिमुकल्या अनिश जठारनं!

सामान्य ज्ञान

- १) भारतातील कोणत्या घटक राज्याचे क्षेत्र सर्वात लहान आहे ?
अ) केरळ ब) गोवा क) अरुणाचल प्रदेश ड) गुजरात
- २) जगातील दुसऱ्या क्रमांकाचे मोठे धरण सरदार सरोवर कोणत्या नदीवर बांधलेले आहे ?
अ) तापी ब) पूर्णा क) तुंगभद्रा ड) नर्मदा
- ३) जगातील सर्वाधिक जलद गतीची बुलेट ट्रेन कोणत्या देशात धावते ?
अ) चीन ब) इटली क) जर्मनी ड) जपान
- ४) संत ज्ञानेश्वरांनी ज्ञानेश्वरी कोणत्या ठिकाणी सांगितली ?
अ) पैठण ब) आळंदी क) नेवासे ड) पंढरपूर
- ५) विद्येचे माहेरघर अशी उपमा कोणत्या शहराला प्राप्त झाली आहे ?
अ) पुणे ब) मुंबई क) नागपूर ड) औरंगाबाद
- ६) दक्षिणगंगा असे कोणत्या नदीला म्हटले आहे ?
अ) तापी ब) पूर्णा क) पांझरा ड) गोदावरी
- ७) रोहिंग्या मुस्लिमांनी कोणत्या देशातून भारतात प्रवेश केला आहे ?
अ) तिबेट ब) म्यानमार क) बांग्लादेश ड) इराण
- ८) रास-दांडिया हा नृत्यप्रकार कोणत्या राज्यातील आहे ?
अ) छत्तीसगड ब) राजस्थान क) महाराष्ट्र ड) गुजरात
- ९) देहदानाचा आदर्श म्हणून पुराणातील कोणत्या ऋषीचा उल्लेख केला जातो ?
अ) कश्यप ब) दधिची क) मार्कंडेय ड) चरक
- १०) संत निरंकारी मासिकाचे पहिले संपादक आणि प्रकाशक कोण ?
अ) निर्मल जोशी जी ब) बाबा सज्जन सिंहजी क) संतोखसिंहजी ड) चाचा प्रतापसिंहजी

उत्तरे इतरत्र

चंचल स्वभावाचा नीलकंठ

निळ्या गळ्याचा म्हणून 'नीलकंठ' असं नाव असणाऱ्या या पक्ष्याला इंग्रजीत ब्लूथ्रोٹ असं म्हणतात. युरोप, आशिया आणि आफ्रिका खंडात दिसणारा हा पक्षी भारताच्या उत्तर भागात आढळतो. आकाराने छोटासा असा हा पक्षी सुबक दिसतो. नीलकंठ या पक्ष्याची प्रजाती सध्या नामशेष होण्याच्या मार्गावर आहे.

साधारणपणे १३ ते १४ सेंटीमीटर लांबीच्या या पक्ष्याचं वजन कमी असतं. नर व मादी नीलकंठमध्ये सर्वच बाबतीत फार फरक असतो. विशेषतः रंगामध्ये हा फरक दिसून येतो. नर नीलकंठ तपकिरी-मातकट रंगाचा असतो व याचा पोटाकडील भाग सफेद रंगाचा असतो. याच्या गळ्यावर नीळसर पट्टा असतो व त्याखाली नारंगी रंग असतो. मादीचा रंग मात्र फिवकट तपकिरी -मातकट असतो व तिच्या गळ्यावर काळ्या रेषा असतात. याची शेपूट व चोच आखूड लांबीची असते.

हा पक्षी डोंगराळ भाग, गवताळ प्रदेश, पाणथळ जागा या भागात आढळतो. हा पक्षी वेगवेगळे आवाज काढण्यात तरबेज असतो. तसंच हा काहीसा घाबरट आणि चंचल स्वभावाचा असतो. यामुळेच तो एका जागी फार वेळ स्थिर बसत नाही. पालापाचोळ्याखालील किडे शोधून ते फस्त करणं, हे याचं आवडतं काम आहे. याबरोबर उडणारे किडे पकडण्यातही हा पक्षी तरबेज असतो. गवताचे दाणे, गवतातले किडे, अब्या, छोटी फळ आणि बिया हे याचं मुख्य खाद्य आहे.

प्रजनन काळात जमिनीजवळ दाट गवतात हा नीलकंठ पक्षी घरटं बांधतो. नर व मादी दोघं मिळून मऊ गवत, बारीक काड्या, मुळांचे तंतू, जनावराचे केस, पानं, शेवाळ इत्यादी साहित्य वापरून कपाच्या आकाराचं घरटं तयार करतात. यात मादी निळसर-हिरवट रंगाची पाच ते सात अंडी घालते. ही अंडी नर व मादी दोघं मिळून उबवतात व पिल्लांचं संगोपन करतात.

□ संग्राहक : अंकित जाधव

कथा

रागाचे मूळ ठिकाण

‘म’ ला अजिबात राग येत नाही, त्याने धक्का दिला म्हणून मी रागावलो....’ किंवा ‘.... तो असं बोलला नसता तर मी कशाला रागावलो असतो?’ अशा प्रकारचे संवाद कधी तरी तुम्ही ऐकले असतील. आपल्या रागाचं कारण आपण इतरांवर लादतो. मुळात राग आपल्या मनामध्ये साठलेला असतो किंवा

आपला स्वभाव रागीट आहे हे आपण मान्यच करत नसतो.

एकदा एक साधू राग-लोभ इ. विकारांवर नियंत्रण मिळविण्यासाठी गावापासून दूर एकांतात जाऊन ध्यान-धारणा करत असे. बरेच दिवस साधना केल्यावर त्याला जाणवू लागलं, की झाडावरील पक्षी, कीटक यांच्या

हसती दुनिया, नोव्हेंबर २०१७

आवाजाचा देखील आपल्या ध्यानात अडथळा येतोय त्यामुळे तो बेचैन झाला. तो एका विशाल सरोवराच्या काठी गेला. तेथे त्याला एक नाव दिसली. नावेत बसून तो सरोवराच्या मध्यभागी गेला व तेथेच थांबून ध्यान-धारणा करू लागला. थोडा वेळ होत नाही तोच त्याच्या नावेला जोराचा धक्का बसला. साधूला खूप राग आला. पण त्याने डोळे उघडले नाहीत. आपण साधना करत असताना धक्का मारणाऱ्याला मात्र त्याने मनातल्या मनात शिव्यांची लाखोली वाहिली. थोड्या वेळाने पुन्हा धक्का बसला. असे तीन-चार वेळा झाले. आता मात्र त्याला राहवेना. धक्का मारणाऱ्याला चांगले खडसावून शाप द्यावा म्हणून त्याने क्रोधाने डोळे उघडले... समोर पाहतो तो समोर एक रिकामी नाव हेलकावे खात त्याच्या नावेला धडका देत होती. किनाऱ्यावरून दोरी सुटल्यामुळे ती हेलकावत तिथपर्यंत आली होती. रिकामी नाव पाहून साधू मनात लज्जित झाला. धक्का देणारा तर कोणीच नाही मग आपल्याला राग कशामुळे आला?... राग तर आपल्या आतच ठासून भरलाय. त्याला केवळ निमित्त पुरेसं ठरतं. त्यामुळे रागाचं कारण बाहेर नसून आत आहे. ही गोष्ट त्याला नव्याने उमगली. संसारात राहूनच आपल्याला मनावर नियंत्रण ठेवण्याची सवय केली पाहिजे.

संत निरंकारी पत्र-पत्रिका वाचा आणि दुसऱ्यांना वाचण्यासाठी प्रेरीत करा

संत निरंकारी पत्र-पत्रिका अनेक राज्यांच्या विभिन्न भाषांमध्ये प्रकाशित होत आहे. प्रत्येक राज्याच्या विविध भाषांतील पत्रिका आणि त्यांच्या वाचक संख्येमध्ये उत्तरोत्तर वाढ होण्याची गरज आहे. संत निरंकारी हिंदी, इंग्रजी, पंजाबी, मराठी, बंगाली, गुजराती, तामीळ, तेलुगू, कन्नड, नेपाळी, उडिया व एक नजर हिंदी, पंजाबी, मराठी आणि हसती दुनिया हिंदी, पंजाबी, मराठी, इंग्रजी यामध्ये नियमित प्रगती होत आहे. वाचकांना व प्रत्येक शाखा स्तरांवर नियमित प्रोत्साहन देणे गरजेचे आहे. वर्तमानकाळात संत निरंकारी, हसती दुनिया आणि एक नजर यांची वर्गणी रुपये १५० वार्षिक व रुपये ७०० पंचवार्षिक अशी आहे. ७० व्या समागमाचे औचित्य साधून जेव्हा तुम्ही दिल्लीला आगमन कराल तेव्हा आपली पत्र-पत्रिकेची वर्गणी भरणे सुनिश्चित करावे, तसेच हे प्राप्त करण्यासाठी अडथळा निर्माण झाल्यास संत समागम ग्राऊंड नं. २ मधील पत्रिका कार्यालयामधील संगणकावर आपला योग्य पत्ता, पिन कोड, मोबाईल नंबर चेक करावा. / नमुद करून द्यावा ज्यानुसार मंडळातील रेकॉर्ड/लेखी नोंद अपडेट केली जाऊ शकेल.

पत्र-पत्रिकेचे सदस्यत्व व अन्य कोणत्याही माहितीसाठी खालील पत्त्यावर संपर्क करावा.

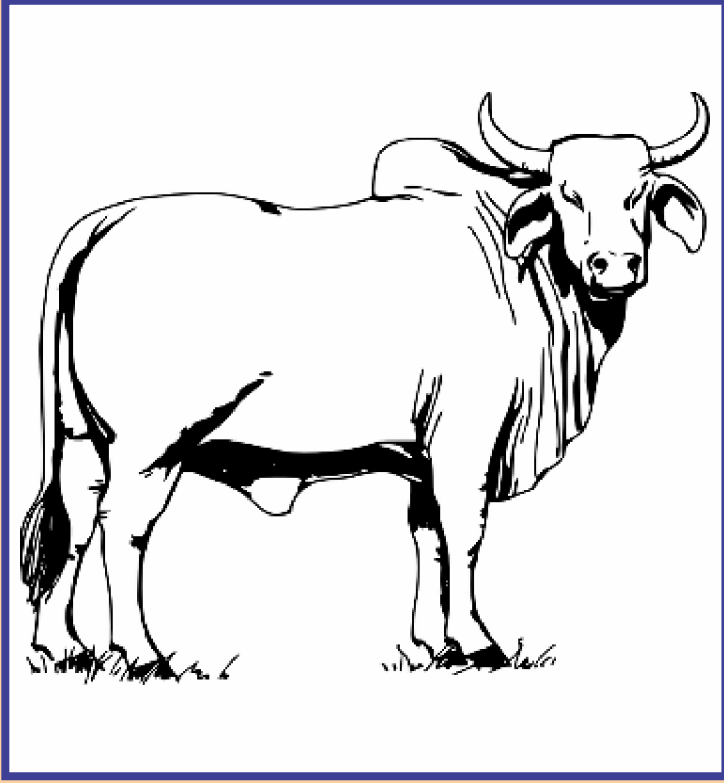
पत्रिका-प्रकाशन विभाग, संत निरंकारी मंडळ, अँडमिनिस्ट्रेटिव्ह ब्लॉक, निरंकारी चौक, बुराडी रोड, दिल्ली - ११०००९

फोन नं.: ९१-१-४७६६०२००, (Extn) ८६२
फॅक्स :- ९१-११-४७६६०३०० - २७६०८२१५
हेल्पलाईन :- ४७६६०३६०, ८५९,
ईमेल : patrika@nirankari.org

हसती दुनिया, नोव्हेंबर २०१७

४९

चित्र काढा आणि रंग भरा

सामान्यज्ञान उत्तरे

- १) ब
- २) ड
- ३) अ
- ४) क
- ५) अ
- ६) ड
- ७) ब
- ८) ब
- ९) ब
- १०) क

श

ब्द

को

डे

१६०

मो	रा	र	जी	दे	सा	ई
ती		क्त		वि		द
ला	रा		शि	का	गो	
ल		धु	व		पा	य
	चौ		ने	पा	ळ	
गो	दा	व	री		ह	
विं		की		प	री	ट
द	श	ल	क्ष			न

॥ तूही निरंकार ॥

ना चिंता ही, ना भय ही...

केवल “सद्गुरु माता सविंदर हरदेवजी महाराज” की जय ही....!

सर्वासाठी... सर्वकाही...
एकाच ठिकाणी...

शंकरराव जाधव
मुखी, वाई तालुका

लग्न बस्त्याची
खास सोय !

अविनाश शंकरराव जाधव
प्रचारक, सातारा ज़ोन

मनपंसत साड्या | सुटींग-शर्टींग | ड्रेस मटेरियल
चिल्ड्रन्स वेअर | मेन्स् वेअर | होजिअरी विभाग | मॅचिंग सेंटर

सद्गुरु की निगाहे करम एक अगर पड जाये,
मुक्कदर फिरसे लिखने को खुदा मजबूर हो जाये...

९९९, हरिहरेश्वर प्रतिक, आय.डी.बी.आय.बँक शेजारी, ब्राह्मणशाही, वाई (जि.सातारा)

फोन नं. : 9766727262

RNI No. MAH/MAR/2004/15105
Postal Regd. No. MCE/78/2016-2018
WPP Licence No. MR/TECH/WPP-164/East/2017
Publishing date on 1st of every month
Posted at Mumbai Patrika Channel Sorting Office,
Mumbai-400001 on dated 1st of every month

॥ एक तू ही निरंकार ॥

जनार्दन एच्. पाटील
झोनल प्रमुख-नाशिक क्षेत्र

कार्यालय : (०२५०) २५२७३२० / २५२७७४६
वेबसाईट : www.vijayaengineeringworks.com
ई-मेल : rajindustries2010@yahoo.in
janardanpatil6500@gmail.com

मे. विजया इंजिनिअरींग वर्क्स

मॅन्यु : स्पेशालिस्ट प्लास्टिक इंजेक्शन मोल्ड
(घेर ओरम टाईप ड्राईज)

मे. राज इंडस्ट्रीज

मॅन्यु : फार्मास्युटिकल्स कॅप्स (कोलॅप्सीबल आणि लॅमी ट्युब)
आणि पेस्टीसाईड पॅकेजींग

बाबाजी कन्स्ट्रक्शन कं.

वन रुम किचन, दू रुम किचन फ्लॅट आणि दुकानाचे
गाळे तसेच इंडस्ट्रीयल गाळे उपलब्ध

गाळा नं. १, ४, ६-८ महावीर इंडस्ट्रीयल इस्टेट, नारींगी फाटा,
विरार (पूर्व), ता. वसई, जिल्हा - ठाणे. पिन ४०१३०३. (महाराष्ट्र)

धन निरंकार !

जनार्दन हा. पाटील
राकेश ज. पाटील